

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskernes Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her:

<https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

■ RØNSHOVED ■
HØJSKOLES AARSSKRIFT

Men immer det dages dog paany
hvor Hjerterne Morgen vente-

HØJSKOLEN VED FLENSBORG FJORD

UDGIVET AF ELEVFORENINGEN
1941

MYTEN OM VÆKSTEN.

Mytten om asken Ygdrasil er en fortælling om livet som en vækst fra en ubemærket og ringe begyndelse til et uendeligt højt maal. Fra et lille frø, der ligger skjult i mulde, skal Ygdrasil vokse og blive til det vældige træ, hvis krones top naar ind i himlene, og hvis grenes længde naar ud over den ganske jord. Vidunderlige i kraft maa de smaa frø være, og saa vilde disse vældige kræfter alligevel ikke magte væksten, hvis ikke alt andet var indrettet paa at styrke og ernære disse kræfter og at modstaa og bekæmpe deres fjender.

Fra jorden, fra luften og fra lyset skal træet næres og dets kræfter fornyes. Tre rødder strækker sig fra træets stamme ud under jorden, hver i sin retning. Den ene rod henter næring til træet fra gudernes land, den anden fra jætternes land og den tredie fra dødens land. Hvis træets vækst ikke skal standse, maa der strømme livsfornyelse til det fra guder, fra jætter og fra døden.

Men ogsaa fra luften og fra lyset maa der strømme usynlig og underfuld styrkelse ind i livet. Hvad ingen tanke fatter, og hvad ingen sanser griber, maa ske ved dag og ved nat, for at livet kan vokse sin vældige vækst.

Og alle vækstens fjender maa bekæmpes. Dragen, der sidder i jordens mørke og gnaver paa træets rod, maa aldrig naa sin hensigt at faa roden gnaget over. Og hjortene, som springer omkring i træets krone og æder knopper, blade og nye og friske kviste, maa aldrig kunne standse træets vækst. Vældig maa væksten være, vældigere end angrebene og utallige fjenders forsøg paa tilintetgørelse.

Ygdrasil er et billede paa menneskelivet og paa folke-

livet. Gud skabte dette liv, og han lagde sin egen livskraft ind i sin skabning. Derfor er der en almægtig livskraft til vækst i menneskeliv og folkeliv. Begyndelsen er saa ringe og saa afmægtig, saa ingen kan begribe, at den gemmer saa vældige kræfter til vækst i sig. Det lille barns fødselsdag vilde blive dets dødsdag, hvis det blev overladt til at klare sig selv. Der gaar aar, før et barn kan klare sig i udvortes henseende, og der gaar mange flere aar, før det kan klare sit indre liv. Og alligevel er den almægtige livskraft til vækst i barnet. Men væksten er langsom, eller maaske er den hurtig, vidunderlig hurtig, hvad ved vi mennesker derom, for ingen menneskelig tanke og intet menneskeligt sind formaar at fatte evigheden, og det er først i dette ufattelige, at livsvæksten fuldkommes.

Livet og almægtens kraft deri tilhører Gud, og han har beholdt begge dele som sin umistelige ejendom. Hverken Djævel eller magter eller kræfter kan berøve ham, hvad han ejer. Men da han skabte mennesket og gav det sit eget almægtige liv paa vækstens vilkaar, blev det muligt for et menneske at miste det, som var Guds ejendom. Fri, som han var, skulde ogsaa vi være. Vi skulde kunne beholde alt, hvad Gud havde givet os af sig selv, men vi skulde ogsaa kunne miste alt, uden at Gud dog mistede noget derved. Saaledes mistede vi den kærlighed, Gud havde givet os som vor ejendom, da vi syndede mod ham, men Gud mistede ikke sin kærlighed til os ved vort syndefald.

Vi fik livet paa vækstens vilkaar, og i disse vilkaar gjorde Gud os meddelagtige.

Vilkaarene er vor ansvarlighed. Gud har ansvar for os, men han deler dette ansvar med os, saa vi har et ansvar over for os selv og over for hinanden i forholdet til ham. Under dette ansvar faar livet sin vækst.

Gud har ordnet det saadan, at der altid lever børn og unge og ældre og gamle samtidig. Og han har gjort dette, for at der altid skal være en ældre slægt, der skal have ansvar for den yngre. Saadan maa det være, for at livet kan faa sin vækst. Hvis alle mennesker paa jorden døde paa

samme dag, og en ny slægt blev til paa den gamle slægts dødsdag, vilde livet være til stede uden mulighed for vækst. Alt maatte da med det samme være fuldkomment. Men paa disse vilkaar har Gud ikke givet os livet. Vi skal tværtimod begynde som smaa hjælpeløse børn, hjælpeløse legemligt, sjæleligt og aandeligt. Men til hvert saadant barn skal der efter Guds plan og ordning svare to ældre mennesker, og de kan og skal have ansvaret for det lille barn. De kan det, fordi Gud har udrustet dem dertil, og de skal det, fordi dette er livsvækstens vilkaar for dem.

Livet og væksten og ansvaret hører uløseligt sammen. Derfor er trangen til at bære ansvar en umistelig del af vor menneskelighed. Umenneskelig er den, der er uden følelse af ansvarlighed. Men ansvaret staar i et bestemt forhold til væksten, og ingen maa derfor gøres ansvarlig ud over sin menneskelige livsvækst. Et lille barns følelse af ansvars størrelse og værdi, naar det bærer en kop fra bordet ud i køkkenet, er akkurat lige saa vidunderlig som den voksne mands følelse af ansvar, naar han udtaler et ja eller et nej, der kan være livsbestemmende, ikke blot for ham selv, men ogsaa for andre. Følelsen af glæde, naar ansvaret er baaret lykkeligt til ende, vil være lige stor hos barnet og hos den voksne mand. Livets vækst er i lige grad fremmet hos dem begge.

Men byt rollerne om. Lad barnet udtale det livsbestemmende ja eller nej, og lad manden bære koppen, saa sker der intet til livets gode vækst, men maaske frygtelige ting til dets ødelæggelse. Og saadan er det desværre, man ofte bærer sig ad. Man forlanger af børn og unge, at de skal have ansvar for, hvilken livsgerning de skal vælge, eller hvad de skal tænke og mene om alle livets store og afgørende forhold. Saadanne ansvar er de helt ude af stand til at kunne bære. Deres livsvækst ødelægges helt eller delvis deraf. Lige saa galt, som det vilde være at berøve børn og unge ethvert ansvar, lige saa galt er det at lade dem bære et ansvar, som de er ude af stand til at kunne bære. I begge tilfælde handler de ældre umenneskeligt over for børn og unge. Men det

sidste har været det almindeligste i dette aarhundrede. Og lige saa almindeligt har det været, at man lod den mand, der i kraft af sin livsvækst var i stand til at sige det afgørende ja eller nej, som livet undertiden kræver udtalt, nøjes med ansvaret for, at en kop blev baaret hel og uskadt fra bordet ud i køkkenet. Det er vel endogsaa den almindelige opfattelse, at hvis en moden mand paatager sig et alvorligt og tungt ansvar med hensyn til sit eget eller andres liv, saa maa han enten være gal eller ansvarsløs. I den grad har man hæmmet livsvæksten og dermed ogsaa trangen til og evnen til at bære det store ansvar, saa man forlanger, at ingen maa naa videre, end man selv er naaet, nemlig til at gaa med koppen.

Hvad der gælder i menneskelivet, gælder ogsaa i folkelivet. Folkelivet, dets vækst og ansvarligheden derfor hører ogsaa uløseligt sammen. Og menneskeliv og folkeliv hører saa nøje sammen, saa man samtidig kan være sikker paa at finde de samme herligheder eller de samme fejl inden for begge omraader. Derfor finder vi i vort aarhundrede baade i statslivet og i folkelivet som umiskendelige opløsningstegn en afsky for al sand livsvækst og al alvorlig ansvarlighed. Lige saa ivrig, som man er for udvikling, lige saa modvillig er man over for al vækst. Udvikling har kun med denne verdens ting at gøre, mens væksten hører hjemme i livets verden, den aandelige verden. Udvikling er en omstilling af de ting, som var, er og bliver de samme til alle tider. Eller Udvikling er en klogere udnyttelse af tingene i menneskelivets eller samfundslivets tjeneste. Under udviklingen bindes kræfter eller frigøres kræfter, men der føjes intet nyt til. Alt bliver i virkeligheden, som det var fra verdens skabelse.

Anderledes forholder det sig med væksten. Under væksten gror det liv frem, som aldrig var før, og som aldrig skal komme igen her paa jorden. Følelsen af det personlige ansvar, som Gud har for hvert menneske, han skaber, og hvert menneskes personlige medansvarlighed over for Gud for det liv, som leves, gør, at der aldrig kan blive tale om en

gentagelse af et menneskeliv eller et folkeliv. Hvert menneske er bestemt til at have ansvar for bestemte mennesker og i bestemte forhold, som aldrig kommer igen, og derfor er der altid tale om personligt ansvar, ligesom der er tale om personlig livsvækst.

Saadan forholder det sig ogsaa folkeligt. Et folk skal vedgaa arv og gæld fra fædrene, men intet folk kan nøjes med at leve paa arven. Det kan virke opmuntrende og styrkende at kende sit lands og sit folks historie. Det er godt at kende noget til folkelivets vækst i fordums dage, og det er velsignet at vide, at vore fædre tog deres ansvar for land og folk i liv og død. Men det danske folkeliv skal vokse ogsaa i vore dage, og vilkaaret for denne vækst er ikke vort kendskab til tidligere tiders mennesker og begivenheder, men alene vor følelse af og vor hævde af ansvarlighed over for land og folk under de forhold, som nu er, som aldrig har været før, og som aldrig skal komme igen. Og den folkelige ansvarlighed hævdes, naar hvert dansk menneske bærer sit ansvar paa den plads og i den gerning, hvor Gud har sat ham, bærer ansvaret, ikke blot som et privat menneskeligt ansvar, men som et fællesansvar med alle andre, som et folkeligt ansvar.

I følelsen af, at livet vokser, kan et folk bære sit ansvar baade i onde og i gode dage. Livets vækst foregaar ikke blot i medgang, men ogsaa i modgang, og derfor skal et menneske eller et folk bære sit ansvar i lige grad, om det gaar fremad mod sejr eller mod nederlag. Den, som har vækstens mod og kaldelse, maa ogsaa kunne tage ansvar for at føre sit folk ind i lidelse, hvis sandheden og friheden viser ham den vej, og kan han det ikke, saa er han ikke sin plads voksen. Det gælder ikke mindst folkeligt, at vi har givet mennesker ansvar, som de ikke havde livets vækst til at bære, og dette kan blive en meget alvorlig sag i en saa svær tid som den, vi nu oplever. Det drejer sig jo aldrig blot om at gøre det, som anses for at være det klogeste i øjeblikket. Der skal mere end klogskab til, naar et menneske skal bære sit ansvar. Den menneskelige tanke kan overskue, hvad der er sket, og hvad der sker, men den ser kun et kort stykke vej

ind i fremtiden. Og hvad tanken ser af fremtidens vej, giver maaske ingen oplysning om, hvor vejen fører hen. Et solbeskinnet og straalende stykke vej kan godt føre frem til en afgrund, og omvendt kan en trang og mørk vej føre frem til frihedens og lykkens vidunderlige hjem. Hvor mennesker derfor ikke har andet at sige, naar det gælder om at vælge mellem et livsbestemmende ja eller nej, end at det klogeste i øjeblikket er at sige ja, kan man være sikker paa, at de handler uansvarligt. Maaske vil de paaberaabe sig deres følelse af ansvar, men klogskab alene er ganske og aldeles ude af stand til at bære et alvorligt ansvar. Alt, hvad der har med fremtiden at gøre, maa bæres af tro, og derfor maa enhver ansvarsbevidst handling være et udslag af et trosliv. Hvis et menneske siger, at det har handlet ud af sin samvittighed ved Guds ord, naar det har truffet denne eller hin afgørelse, saa kan man være sikker paa, at det menneske har handlet under personligt ansvar. Men mindre kan heller ikke gøre det. Livet og væksten og ansvaret hører uløseligt sammen, og livet kan kun leves i tro. Livet er ikke en fornuftbestemt udvikling fra vugge til grav, det er ikke et matematisk regnestykke, hvor alt beror paa tankens rigtige følgeslutninger. Livet er en risiko paa liv og død, hvor alt beror paa et troens levnedsløb, og dette levnedsløb indeholder netop livets vækst paa ansvarets vilkaar.

Det store ansvar, ansvaret for et menneskes eller et folks fremtid, kan kun Gud bære. Men vi faar aldrig dette ansvar lagt over paa Gud ved hjælp af tankens slutninger eller fornuftens beregninger. Gud spørger aldrig om vor tankes rigtighed, men om vor tros sandhed. Og troens sandhed og styrke beror paa livets vækst. Derfor skal vi leve og vokse paa Guds ansvar og som Guds medansvarlige.

Myten om Ygdrasil er myten om livets vækst.

Aage Møller.

EN MØRKNINGSTANKE.

Nu skal jeg saa igen sende en »Mørkningstanke« til Elevskriftet. Sidste Gang vel sagtens. Saadan er jo nu Livets Gang, at een Gang skal være den sidste. Det minder jo Mørkningen om paa *sin* Vis: Som aldrig saa lang er nogen Dag, at Aften jo er i Vente....« Det minder ogsaa Senefteraaret med den begyndende Kulde og disse Dages voldsomme Storme om: »Alle Verdens Ting forgaar....« Det er jo ogsaa set fra een Side godt. Jeg maa ofte tænke paa Sandheden i Ordene: »Det er blandt Folk et gammelt Ord: hver Djævel har sin Tid.« Det trøster mig, at det er sandt. Naar jeg ser paa saa meget af det, der piner og knuger mig i disse Tider, og naar jeg hører paa megen hovmodig Snak, saa nynner jeg gerne dette sande Vers for ikke at lade mig forvirre af alle vor Tids Døgnrøster.

Men det kan ogsaa gøre ondt, at noget, man havde kært, skal være forbi, at nu skal man sige: ikke nogensinde mere. Ja, her er vi ved det strengeste i Livet.

Og naar jeg holder Mørkning, tænker jeg tilbage til lyse, glade, festlige, skønne Dage, da vi her fra Vejstrup kom ned til Rønshoved for at være med til Begyndelsen der nede. Hvilke Dage! Det var som vidunderlige Majdage oven paa en haard Vinter. Vi havde drømt, mens Vinteren stod paa, at den Dag skulde komme. Og nu var den der.

Jo, i Mørkningen glider Tankerne tilbage til hine skønne Dage. Det er Minder, som batter noget.

Men de glider ogsaa tilbage til Afslutningen, det vil sige til det underlige Møde, vi samledes til de to sidste Dage i

August og den første i September. Hvad var der dog ikke sket i Mellemtiden mellem 1921 og 1941. Saa kort er Livet, at vi, der begyndte den Gang, nu var blevet af de ældre. Den Gang laa der Lys fra Genforeningen over alt. Vi kunde ikke tro andet, end at den Oplevelse skulde være med til at pløje Jorden og berede den til folkelig og kristelig Sæd. Nu var der en ny Verdenskrig. Danmark var besat. Og nu raabte man paa Grundtvig over hele Landet og i alle Kredse, saa højt, at man var nær ved at blive bange for, at nu skulde Folk gaa hen og glemme vor Herre over Grundtvig, saa voldsomt man snakkede. Ganske vist blev der naturligvis fremført en Mængde Grundtvig-Vaas. Det var jo saa rimeligt. Der blev opfundet nye Teorier om, hvad det egentlige var hos Grundtvig, som nu Teorien om, at den egentlige Oplevelse, den dybestgaaende, den aldeles afgørende Oplevelse, Grundtvig havde, var hans Englandsrejser. Da mødte han Virkeligheden og fik Øje for den. Man fristes til at skoggerle. Næste Gang bliver det afgørende nok 48, hans andet Ægteskab, der gjorde ham til Herremand, og saadan i det uendelige.

Men altsaa nu blev Danmark tilmed grundtvigsk om en Hals. Saadan var det tilvisse ikke, da vi begyndte.

Mørket vokser. Jeg maa snart have Lys. Der er sandelig sket noget, det er vist, hvisker Mørkningen til mig. Hvor-naar mon dog ikke hele Landet vil til at sige: »Kun ved Badet og ved Bordet —« eller: »Kun Ord der gaar i Sagn og Sang —«? Det maa jo komme, naar Grundtvig for Alvor skal dyrkes! Det er nok paa Trapperne.

Og saa tænker jeg videre paa Nederlag og Sejrr. Det er noget underligt noget med dem i Livet. Rønshoved tabte, mens andre vandt. Vi holdt jo Slutningsmøde. Ja, hvem tabte og hvem vandt, naar det kommer til Stykket? Paludan-Müller mente jo, at Alma vandt, og Adam Homo tabte. Det er ikke altid saa let at gøre Facit op, og det gaar aldrig udenfor Tallenes Verden an at gøre det op med Tal.

Det er ikke let at sige, hvad der skete med Rønshoved i de 20 Aar, saadan i egentlig Forstand. Men jeg er glad for at

tænke paa disse — nu skal det altsaa til at være »gamle Dage«, da jeg var med.

Det fylder mit Sind med Tak, at jeg var med, med til at tabe, som der tabtes dér.

Og saa —?

Jo, immer det dages dog paa ny,
hvor Hjærterne Morgen vente.

Det er godt at vide, naar Mørket vokser, og naar Mørket ruger.

Anders Nørgaard.

Kære gamle Elever!

Bare en Hilsen maa jeg have sendt Jer med Aarsskriftet. En lille Hilsen — thi — hvor er det svært at skrive mere end bare en Hilsen, naar man ikke kan se længere end indeværende Dag til Ende og knap det.

Det vilde maaske synes naturligt, om jeg skrev lidt om »Rønshoved«, som vi nu har forladt. Det var svære Dage, de sidste, samtidig med, at de var forunderlig rige paa Sindets Tak for alt det, vi har faaet Lov til at opleve der. — Der var meget svært, men der var endnu meget mere skønt. Og i det altsammen kom Gud til os og lærte os — selv om ofte ad lange Veje — at sige: Din Vilje ske. Paa den Maade blev Livet i Rønshoved for os en velsignet Tid. Og om den er det ikke svært at tale. Men i denne Tid vil Tankerne fremad. Det er ikke Stunder til at dvæle ved Minder. Betyder de end aldrig saa meget for en selv, de bliver dog smaa eller kommer i alt Fald i Baggrunden i en saa alvorlig Tid som den, vi nu lever i. Nej, Tankerne vil fremad; men de kan ingen Vegne komme igennem. — Een Dag ad Gangen —! Men maatte vi dog faa Kraft til ikke at sløves ved dette: Een Dag ad Gangen, saa Hjerterne ikke skal miste deres Evne til at vente Morgen. Ja, maatte vi under Dagens Arbejde styrkes til altid at kunne se, at immer det dages dog paa ny.

I Tro til, at det maa gaa Jer og os og mange flere saadan, sender jeg Jer saa varm en Tak, fordi I kom til os, og fordi I vil være med til at prøve at leve Livet saadan, som vi saa gerne vil det: Ved Guds Naades Lys.

Vel mødt igen og hjertelige Hilsener fra Jeres gamle Høj-skolemor

Julie Møller.

TIDSÅND OG FOLKEÅND.

Dengang da guderne, for at tale træffende, havde fået indrettet sig guddommeligt i Asgård, faldt der alligevel angst over dem, en angst for, at alt det frydefulde, som de nu ejede, og hele det tryghedsliv, de nu levede, kunde lide skade og blive taget fra dem. Odin spejdede fra Hlidskjald, og Thor kæmpede stadig med jætterne, men det var alligevel trættende med denne evige kamp for livet, denne evige årvågenhed, det vilde være meget rarere, om de kunde eje livet og det hele på en anderledes tryk måde — uden årvågenhed og uden kamp, men blot som en tryk besiddelse, en daglig nydelse.

Denne deres forhåbning kom dem i møde i skikkelse af en jætte, der tilbød dem at bygge en mur om Asgård, så de for alvor kunde leve i det letsind, de ønskede, og ingen kat skulde gøre dem fortræd. Jætten vilde have Freja, sol og måne for det stykke arbejde, og det gik guderne minsandten ind på. Så langt var de ude, at de gerne vovede lyset og kærligheden som livets indhold for den sag. Det var nær gået galt, men Loke reddede jo fadæsen for dem som så ofte, men trygheden var alligevel købt ved svig og holdt ikke. Letsind blev følgen, og med Baldersdrabet er alt tabt.

Dette er et billede på, hvorledes folkeånd og tidsånd forholder sig til hinanden. Jætten kommer som tidsånden, der peger på øjeblikkets lyst eller øjeblikkets tilsyneladende nødvendighed. Det er netop jætteværk at ville betrygge sin egen tryghed og at sætte den åndelige frihed, som er kampvilkåret for vort liv, ind i et bur, som en anden kanarifugl, for at fodre den vel, passe godt på den og nyde dens inde-

klemte triller. For sådan kanariefuglesang blir altid en fremmedartet kvinkeleren, et fjollet didelumdej, men ikke den fuldtonende sang, folkesangens fugl synger midt i sin risikable og kampfyldte tilværelse.

Guderne havde drømt så længe om fred og frihed, at de lod sig forlede af jætten til at glemme, at livet slet ikke findes undtagen under kampens, under risikoens vilkår.

Engang stod der et åndens vejr hen over Danmark efter år 1800. Det var om dette tidsåndens tidehverv, Grundtvig skrev:

Tidsalderen har og en nyårsdag,
når solhvervsånder svæve over jorden,
da sidst de svæved under tordenbrag,
sig vendte solen morgenrød mod norden,
og årle vågnede da et kæmpekuld
med kronhjælme af det røde guld.

Romantikerne havde virkelig folkeåndens kronhjælme, de var et kæmpekuld, der netop kæmpede mod jættelivets systematik og åndelige planøkonomi. Det var glimt af folkeånden, der skabte guldalderen og vendte vinden mod folkestyre. Men her som overalt var der sket en alliance med jætterne, for der sidder altid en jætte inden i enhver ting, og Tøk græder altid med tørre tårer ved Balders balfærd. Det endte jo med at blive en begrænsning om romantikens eget væsen: føleriet og individualismen.

Grundtvig holdt sig klar. Han havde set så dybt i guderne og havde selv grædt gråden for Balder, således at han blev skjald mere end digter. Han levede så stærkt og virkeligt i tidsånden, at han så dens ve, at »som et lagen det går under alt, hvad består«, og netop midt i tidsåndens nød, og ved dens kvælertag om hans strube fik han øje for folkeånden som en ånd fra Gud.

Således overlever folkeånden tidsåndernes blændværk — eller gennemlever dem. Midt i tidsåndens nød og ve gennemskuede han dens selvskabte blændværk, og troen, håbet og kærligheden blomstrede atter op i det danske folkehjærte.

Grundtvig så i folkeånden hint nye land, hvor guderne

spillede guldtavl i det grønne græs, han så det hin dag i 1844, da han talte håbets og troens sag på Skamlingsbanke, og mangen anden gang.

Der var megen tidsånd i Grundtvig, men han vidste, at tidsånden skal tjene folkeånden, fyldes af liv og mod fra den, at folkeånden skal levendegøre den, ved at bekæmpe den.

Tidsånd er ikke bare tidens interesser og ideer i skiftende strøm, men den er virkelig tidens ånd. Folkeånden er den guddomsgnist, der peger ud over vor egen menneskelige og folkelige begrænsning og åbner udsigten fra det lave. Folkeånd har øre for hanegalet bag Haddingsmuren, og den har syn for bedrifter, den er som en Guds engel, der fortæller os hans vilje med folket. Men tidsånden er det instrument, den øjeblikkets nødvendighed, hvori folkeånden skaber dåd.

Sune Andresen.

Hermed sendes en tak til Rønshoved Højskole, fordi den midt i mellemkrigstidens sløje periode, da tidsånderne var sluppet løs for alvor, tog kampen op med det eneste våben for sandhed, ret og frihed: folkeåndens torshammer. Og en tak, fordi det lys, der skinnede over valpladsen, var helligåndens klare stjerne. Vi hilser Aage Møller og Fru Møller med tak for gamle dages dåd og byder dem velkommen til virksomt liv i en ny tid. Vi ønsker skolens nye leder held og lykke fremefter.

Engelsholm, den 15. November 1941.

Gudrun og Sune Andresen.

TRANGE TIDER LANGSOMT SKRIDER

Mon det ikke er gået flere, som det er gået mig, når jeg synes, at adskillige af de sange, vi før har brugt at synge og måske også har været glade for at synge, ligesom har fået en hul klang i vore øren. De har ikke rigtig kunnet holde overfor alt det, der er kommet ind over os. Men så kan der være andre sange, hvor tonen til gengæld er blevet dybere for os, sange, som vi nu mere end før føler trang til at synge, fordi de indebærer en trøst. Jeg vil gerne have lov til her at drage en af disse sange frem, som navnlig det sidste års tid er kommet til at betyde en del for mig, nemlig Brorsons salme »Her vil ties, her vil bies«, netop en af de sange, sønderjyderne brugte mest under fremmedherredømmet, og hvis linjer: Trange tider langsomt skrider, kongen for nylig anvendte, da han talte på sin fødselsdag.

Det er vist A. D. Jørgensen, der først har hævdet, at nøglen til forståelse af denne Brorsons svanesang ligger i, at den skal opfattes, ikke som en enetale, sjælen fører med sig selv, men som en *samtale* mellem Gud og det betrængte menneskehjerte, der sukker efter forløsning. Og jeg tror, det er rigtigt. Kun på denne måde kan der blive mening og sammenhæng og dybde i indholdet. — Det første, vi hører, er Guds røst, der lyder til dette hjerte, som længes efter den evige sommer hos Gud, som ikke synes, det kan holde denne verdens vinterkulde og mørke ud mere, men som Gud formaner, mildt og sagtdigt, til at være stille og have tålmodighed:

Her vil ties, her vil bies,
her vil bies, o svage sind!
Vist skal du hente, kun ved at vente,
kun ved at vente, vor sommer ind.

Men sjælen kan ikke være tålmodig; den er syg af at vente. Den klager sig:

Trange tider langsomt skrider,
langsomt skrider, det har den art.
Dagene længes, vinteren strænges,
vinteren strænges, og det er svart.

Vinteren er hård, og den synes aldrig at få ende, for vel er Dagene begyndt at blive længere — salmen kunde synes at være skrevet engang i januar—februar — lyset vinder frem, men det hjælper ikke: kulden triumferer alligevel. Det er netop det, der er det pinagtige, at solen synes at have mistet sin egentlige magt. Den lyser, men varmer ikke, og lys uden varme er helvedes kval. Hjertet vånder sig. Men så lyder Guds røst igen, og denne gang nøjes han ikke med en kærlig formaning, men han kalder på sjælen: »Turteldue, kom at skuel« — Udtrykket »turteldue« er hentet fra Salomos højsang, som giver en glødende skildring af kærligheden mellem brudgom og brud, en skildring, som Brorson ofte i sin salmedigtning har lånt billeder fra, idet han sammenligner menneskehjertet, der søger Gud, med bruden, og Gud selv, Frelseren selv, med brudgommen. »Turteldue«, som i højsangen er et af brudgommens kælenavne til sin brud Sulamit, bliver altså Guds kælenavn til sjælen, der længes efter ham, og som han skænker sin kærlighed.

Turteldue, kom at skue,
kom at skuel! Bag gærden hist,
der skal du finde forsommers minde,
forsommers minde, alt grøn på kvist.

Minde er her brugt i betydning af *varsel*, det, der minder om det tilkommende. »Forsommers minde« må altså være de første spæde spirer, der midt om vinteren varsler om det kommende forår. — Som dr. L. J. Koch skriver det i sit værk om digteren: »Brorson har selv en vinterdag stået ved sydsiden af et dige og opdaget nogle små grønne skud under sneen. De har fortalt ham om den sommer, der alle-

rede var på vej, og de har så ført hans tanke hen til den evige sommer, som han længtes endnu mere efter.«

Og denne gang hjælper det. Dette at se et *håndgribeligt* tegn på, at våren er nær, at det spirer trods sne og kulde, er dog noget ganske andet end blot at få at vide, at det gælder kun om at vente, fromt og tålmodigt. Ikke mærkeligt, at hjertet bryder ud i glæde ved synet af sommerens første grøde, der gror frem under sneens dække:

Eja, søde førstegrøde,
 førstegrøde af bliden vår!
 Lad det nu fryse, lad mig nu gyse,
 lad mig nu gyse, det snart forgår.

Det, Brorson her får øje på, og som fylder hans sind med glæde og tak, må jo være den forsmag på det evige livs sommer, på det fulde samfund med Gud, som vi så småt kan opleve allerede her på jorden, først og fremmest vel ved nadverbordet med dets mad og drikke til evigt liv. Nu føler sjælen sig trøstet. Lad vinteren kun rase; dens tid vil dog snart være omme. Den formår ikke at dræbe det åndens liv, der er spiret frem i hjertet.

Og her kunde salmen jo i og for sig godt ende. Men Gud lader det ikke blive derved. Han henvender sig atter til sjælen:

Due, kunde du begrunde,*)
 du begrunde, hvad der nu sker!
 Kulden den svækkes, blomsterne dækkes,
 blomsterne dækkes, jo mer det sner.

Han prøver på at forklare den, at lidelsen er nødvendig, dersom livet skal bevares. Det er ligesom med sneen, der lægger sig som et dødningelagen over alle de små spirer, så man i grunden skulde tro, at nu var det da for alvor ude med dem. Men netop derved svækkes kulden, så frosten ikke får lov til at trænge sig dræbende frem. På samme måde er det med de trange tider, Gud lader os gennemleve. De tjener til at bevare livsspirene ved at svække den ellers dræbende hjertekulde.

*) begrunde betyder her udgrunde.

Og Gud fortsætter. Han kalder atter på sjælen:

Kom, min due, lad dig skue,
lad dig skue med olieblad!
Se! nu er stunden næsten oprunden,
næsten oprunden, som gør dig glad!

Den skal ikke sidde stille med sin viden, med det, den har set og oplevet. Den skal bringe budskabet videre. Den skal flyve ud og lade de grønne blade vidne om den sommer, de er forsmagen på. Fra højsangens due føres tanken hen på Noah's due, som netop kom med oliebladet, der vidnede om livet hinsides vandene. Således skal sjælen, der er trøstet ved ånd, vidne om det evighedsliv, den har set et glimt af og fået en forsmag på, den sommer, som den længes efter i tro på, at den kommer snart.

— Det er jo en salme af et dybt kristeligt indhold, som nok kan være skikket til at bringe kristne mennesker trøst og husvalse i trange tider. Men salmen kan til en vis grad anvendes på alt åndeligt menneskeliv, for de love, der gælder for åndeligt liv, er altid af samme art. Også i *folkelivet*, som er det liv, der udspringer af, at vi, skønt faldne i synd, dog er skabte i Guds billede, og som derfor trods alt rummer en afglans af selve Gudslivet. Også her kender vi til trængselstider, til trange, åndsfattige tider, hvor folkehjertets ager ligger bar og nøgen, blottet for liv og grøde. Også her kender vi til ligegyldighedens snigende kulde, der dræber kærligheden til fædreland og modersmål, den kærlighed, som er sjælen i folkelivet. Derfor skal vi ikke se på den lidelse, vi nu er inde under, som noget det blot gælder om at få overstået, for at vi kan fortsætte, hvor vi slap. Vi skal heller ikke se på den blot som en straf, der har ramt os for vore folkelige synders skyld. Det er den opfattelse, Inge-mann giver udtryk for, når han i sin skildring af den ulyksalige tid, der gik forud for Valdemarstiden, siger:

Tungt Herrens hånd over folket lå;
det var som Danemarks tid var omme,
som skulde Gudherrens dom nu komme
og folk og rig og navn forgå.

Jeg tror nok, vi gør ret i at betragte de trængsler, vi lider under, som en retfærdig straf, der har ramt os, eller jeg vil hellere sige en *tugtelse*, for jeg tror tillige, vi skal betragte den som en *hjælp* til at bevare livet, folkeligt talt, fordi »kulden den svækkes, blomsterne dækkes, jo mer det sner«. — Dette er lidelsens hemmelighed, den lidelse, der sendes os af Gud, for at vi derigennem kan lutres, hvad enten det så gælder vort kristenliv eller vort folkeliv. Derfor er de trange tider, som vi jo altid synes skrider langsomt, ikke de mindst værdifulde, om vi ellers tager dem på rette måde. De er måske ligefrem forudsætningen for, at livet kan blomstre op på ny, som vi inderligt håber og tror, det vil gøre. Ja, vi synes, at vi allerede nu midt i vintertiden, for det er vinter i Danmark nu i mere end en forstand, kan øjne spirerne til den folkelivets vår, som vi længes frem imod.

Og lad mig så til slut tilføje, at dersom dette sker, dersom vor folkelige tro og håb og kærlighed finder sin opfyldelse, så er der en mand, der har mere skyld heri end nogen anden, jeg ved af, og det er *Åge Møller*. Han har i sandhed haft hundevagten i den åndelige vintertid, det har været i vort folk mellem de to store krige. Han har formået at holde lampen klart brændende i en tid, hvor de fleste af de lamper, der ellers skulde lyse, osede slemt. Derfor virkede det nedslående, da vi i foråret fik at vide, at nu var det omsider blevet til alvor med salget af Rønshoved højskole; nu havde Åge Møller endelig måttet give op. Det følte i første omgang som et nederlag, der på en måde også ramte os, der har været meddelagtige i gerningen dernede, en meddelagtighed, som jeg for øvrigt i en vis forstand aldrig har kunnet frigøre mig for. — Og selvfølgelig har Åge Møller også lidt nederlag på mange måder. Jeg tror, der er få, der er blevet så skuffede i deres menneskelige forhåbninger og drømme, som han er blevet det, og det har han muligvis selv til en vis grad været skyld i. Men vi, der kender Åge Møller og ved, hvor ofte han er blevet uretfærdig bedømt, vi ved også, at når han talte, som han *skulde*, så talte han ikke af sig selv, men det var noget, der blev givet ham at sige. Så var

han i sandhed livsordets tjener, det troværdige og sanddru vidne, et redskab for det ord, som altid bærer sejren i sig. Her er der ikke tale om nederlag og kan ikke være det. — Vi betragter derfor ikke Age Møller som en slagen mand til trods for, at han har set sig tvungen til at opgive sin egen skole. Tværtimod. Vi betragter ham stadig som vor mærkesmand, som højskolens bannerfører, og vi tror, han endnu har en gerning at gøre indenfor denne danske folkehøjskole. Vi glæder os til stadig og måske tiere end før at få ham at høre på vore skoler, og vi siger ham tak for alt det, vi skylder ham, den gæld, vi alle står i til ham.

Frede Bording.

OVERBEVISNING.

Dette Ord opfattes vist vidt forskelligt. Det kan jo også betyde mange Ting. Men her kan der naturligvis kun blive Tale om det i Forhold til det åndelige Liv.

Den almindelige Forfladigelse af mange af vore gode Kærneord eller Kraftord har også gjort sig gældende overfor dette. Det er jo ofte, Ordet Overbevisning bliver opfattet som lig med en Mening om dette eller hint. Men sådan opfattet er al Styrke gået af Ordet. Det er virkelig et Ord med Kraft.

En Overbevisning kan man ikke sådan skrive sig til i en Skrivebordsstol eller springe sig til bag en Disk. Der er dem, der vil hævde, at et Menneskes Følelser spiller en stor Rolle, når man skal danne sig en Overbevisning; men for det første er det nu ikke noget, man danner sig, og for det andet sker det ikke hverken ved Hjælp af Følelse eller Forstand. En Overbevisning, der er blevet til ad den Vej, kan meget let væltes, fordi både Følelse og Tanke er meget usikre Instrumenter. Selve Ordet klinger sådan, at man må se Begrebet, der ligger bagved, som noget urokkeligt.

Jeg tror heller ikke på, at der er megen Sandhed i, at man kan kæmpe og lide og stride sig frem til en Overbevisning. Derimod vil et Menneske, der har fået den, blive ført ind i Kampen og Striden og Lidelsen. Det er der ingen Tvivl om.

I Barndoms- og Ungdomsårene tror jeg vel, at man kan have en Overbevisning, men det vil da altid naturligt være Faderens eller en andens, som har åndelig Myndighed over en. Det er først senere, ens egen Overbevisning bliver til — og det på en ganske anden Måde.

Gamle Rønshovedelever vil vide, at den Overbevisning, som de har om Menneske- og Folkelivet, og for den Sags Skyld da også om Menighedslivets Vilkår og Love, er blevet til ved det levende Ords Virke i dem, eller man kan sige det på en anden Måde: Den er blevet til ad Aabenbarings Vej, sådan som de modtog den i den lille Foredragssal dernede. Senere er denne Overbevisning vel under Livets strenge Kår, ikke mindst dem, der blev vort Folk givet, blevet både dybere og stærkere for mange, mens andre har søgt at ryste den af sig; for nogle er det vel også lykkedes.

Men den, der således har vundet Styrke i Overbevisningen, vil hurtigt erkende, at den på den ene Side ikke kan tvinges noget andet Menneske på; men at den er undergivet Frihedens absolutte Lov. På den anden Side viser den sig at være en Magt i ens Liv, en Magt, der binder til sit eget Udspring og dermed formæler Bæreren deraf med en Fri-modighed, som han slet ikke kan være foruden, sådan som både den enkelte og vort Folk har det i disse Dage. Samtidig gir den et Menneske Myndighed, fordi egen Erfaring er den nødvendige Forudsætning for at kunne modtage Overbevisningen, og for at det kan lykkes os at give den Udtryk både i Tale og Handling. Erfaringen gir Overbevisningen Tyngde og kan give en Fornemmelsen af, at det er en Byrde, som må bæres, endda en svær Byrde. Jakob Knudsen går så vidt et Sted, at han kan sige, at det dog snart er den tungeste Byrde, der kan byltes et Menneske på. Byrden bliver da heller ikke lettere, når den fører Mennesker i Kamp med deres Medmennesker, deres Samfund eller deres Menighed for dog at berede Vej for det samme Liv og det samme Lys, som ad Aabenbarings Livsvej blev deres. Er det for Alvor blevet Overbevisning, at dette Liv er deres, at de er kaldede til at leve det og give det til deres Folk og deres Slægt, da skal de nok føle Byrden.

Egentlig synes jeg ikke, at jeg kan ønske gamle Rønshovedelever fritaget for denne Byrde. Overbevisningen fik de jo ad Livets Vej, da de hørte Livets Ord gennem den folkelige Tale og levede med i Menighedens Liv.

Mange vil vel nu, efter at Aage Møller har solgt Skolen, have en Fornemmelse af, at de står mere ene end nogensinde med det Liv, der blev givet dem der. Mange føler vel, at nu først skal de ud i Virkelighedens Prøve med det. Men har de Overbevisningen, så har de også Kraften og Frimodigheden. Vi gamle Elever må endnu engang sige Tak for alt skønt og herligt og rigt, som vi har levet med i dernede. Sige Tak, fordi Aage Møller altid var et lydigt Redskab, der fremkaldte Lydighed om sig.

Nu Aage Møller har sluttet sin Skole, tror jeg, at han har det som Jakob Knudsen, da han i Slutningen af sin strengeste Arbejdstid måtte erkende, hvor lidet han evnede i Livets store Spil. Og dette vil mangan gammel Elev enten have oplevet eller komme til at opleve selv. Mangfoldige Gange vil man opdage, at man bestandig tænker Tanker og og øver Gerninger på tværs af Overbevisningen. Og så vil man længes efter at kunne sige med Jakob Knudsen: Jeg er et af de Mennesker, som er i Guds Vold, på Nåde og Unåde, enten jeg vil eller ej. Jeg kan godt gøre ugudelige Ting og være fuld af ugudelige Tanker; men jeg kan ikke løbe fra ham, jeg er lænket til hans Fodskammel som en Træl. Folk, der er stillet således, de må tro på Guds Kærlighed, de må eje den grænseløst, uden alle Betingelser. Thi har man den ikke grænseløst, da kan straks Djævelen komme og drive sit Spil; han kan skabe sig til en Lysets Engel, ja han kan i vor Syndsforvildelse sætte sig på Guds Trone og efterabe Guds Stemme. Da gælder det, at Troen på Guds grænseløse Kærlighed kan sprænge vore Lænker og jage den onde bort fra Tronen og lægge os som Guds Børn i hans sande Faderfavn.

Akkurat det samme mødte vi jo hos Aage Møller. Og som Jakob Knudsen et Sted har sagt det; denne Overbevisningens Byrde blev det ham for meget at bære; han evnede det ikke; således må vi endnu engang takke Aage Møller, fordi han viste os Afgrunden, som vort Menneskeliv kunde tilintetgøres i, og fordi han både i Ord og Gerning viste os, at kun når vi overlod til Gud at bære vor Overbevisnings

Byrde, kunde vi leve; fordi hans Kærlighed er så grænseløs, at den bærer alle Byrder, segner vi ikke.

Og så er det vel sidste Gang, vi får Lov til igennem Aarskriftet at sende vor Hilsen til de gamle Rønshovedelever, som vi har oplevet så meget skønt sammen med. Vi ønsker, at I må leve vel, idet I tager jer Part af vort Folks Sorg og Nederlag. Rigtig glædelig Jul og et Nytår, hvor det bedste, vi ved, må ske, ønsker vi alle. De bedste Hilsener

Gerda og Peter Gamborg Nielsen.

Bornholms Højskole, Almindingen, den 16. Novbr. 1941.

MENIGHED OG ØVRIGHED.

Når jeg i det følgende vil skrive noget om Menighed og Øvrighed, så blir det selvfølgelig præget af Synspunktet: hvad giver Menigheden de bedste Kår.

Vor Herre Jesus har engang udtalt sig om Spørgsmålet. Det er i de kendte Ord af ham om at gi Kejseren, hvad Kejsersens er, og Gud, hvad Guds er. Hvordan skal da disse Ord forstås?

Først er der det at sige, at de jo tydeligt siger, at enhver skal ha sit. At Gud skal ha, er selvfølgeligt. Men også Kejseren skal altså ha noget. — Men så må der jo kunne tales om en Grænse mellem de to Riger, Guds Rige og Kejsersens. Borgere er vi i begge Riger og dermed Lydighed skyldig to Steder. Hvor er da Grænsen? For ved jeg det, da er Sagen klar: lyd den, der i det pågældende Tilfælde har Ret til at byde. Vær klar over, på hvad Side Grænsen du er, i »Øvrighedens Land« eller i »Menighedens Land« og handl derefter.

Men Grænsen er netop *ikke* klar. Ingen har kunnet sige, i hvert Fald ikke så Sandheden deraf har været indlysende for alle, hvor Grænsen går. Følgen er, at i det Øjeblik, jeg står i en Situation, hvor hver af de to Parter kræver sit, da er det slet ikke så ligetil at klare for sig, hvad der er det rigtige. Man skal lyde Gud mere end Kejseren, er der sagt. Ja, men hvor er Grænsen mellem et rimeligt og et urimeligt Forlangende af Øvrigheden? Og Øvrigheden er jo også af Gud, står der.

Nej, Spørgsmålet er slet ikke så nemt klaret. Det viser sig da også, at dette Jesus-Ord med sit: hver sit kan benyttes til at begrunde højst forskellige Standpunkter. Jeg kan

ikke andet (underforstået: end lyde Gud mere end jer), sagde Luther til sin Øvrighed. Og på den anden Side kan Øvrigheden begrunde vist snart hvilket som helst Skridt overfor Menigheden med, at *dette* hører Kejseren til, og her skal der vises os Lydighed. Det kan både fra »religiøs« Side og fra verdslig Side begrunde dybt alvorlige Opfattelser tilsyneladende med samme Ret. Ja, det kan oven i Købet bruges, så det blir et Skalkeskjul for Selvrådighed. »Min religiøse Overbevisning forbyder mig« o. s. v., og »den statslige Nødvendighed påbyder, at Kirken« o. s. v. Man kan smøge af sig med det Ord, og man kan med det samme Ord rage til sig. Hvis man altså vil misbruge dem.

Af det hidtil sagte fremgår det, at dette Ord egentlig ikke er til megen Hjælp. Nu må det da også huskes, at det er udtalt overfor Farisæerne og Herodianerne, da de vil »fange ham i Ord«, altså ikke overfor Folk, der spurgte, fordi Spørgsmålet brændte på for dem.

Har vi da slet ikke nogen Hjælp af Ordet?

Jo. Dets Indflydelse er *æggende*, sådan synes jeg, det kan siges. Det er ikke sådan, at det én Gang for alle har angivet Grænsen mellem kristne Menneskers Bundethed til Gud og Pligten mod Øvrigheden, men det har virket som et Varsko! et Pas på! for Menigheden Tiderne igennem. Kejseren har sin Ret, husk på det, og Gud har sin! Det er da også sådan, at Menigheden indtil denne Dag har vidst, *hver Gang det trængtes*, at ha Rede på sit Forhold til Øvrigheden, sin Egenart overfor Staten. En historisk Oversigt vil vise, at det er rigtigt, at det forholder sig sådan.

I de første tre Aarhundreder vidste Menigheden åbenbart meget vel at gi enhver sit. Kejseren fik Skat og Told også af de kristne, for vi skal nok adlyde Gud mere end Kejseren, men på den anden Side skal Kejseren også ha, hvad hans er. Og iøvrigt, den Uret, en ugudelig Øvrighed viste mod Menigheden, den vidste man med kristelig Tålsomhed at finde sig i. Men rigtignok sådan, at hverken Trusel eller Smiger kunde få de kristne til at gi Kejseren, hvad Guds er, nemlig guddommelig Tilbedelse. For kun den, der frit bekender mig overfor Mennesker, kan jeg overfor min himmelske Far ved-

kende mig. Det vidste de, og det levede de efter — og nogle af dem døde på det.

Så skiftede det. Kristendom blev Øvrighedens Religion, Paven blev Europas Herre, og Guds Rige blev, tvært imod Kristi Ord, gjort til et Rige af denne Verden. Med Svøbe og Sværd blev Folkeslagene drevet til Dåb. For Præsterne har det sikkert været behageligt. Men ikke for Gud. Øvrighedens Støtte til Kirken var ikke til Gavn for Menigheden. Kirken voxede, men Menigheden — — Mon der var mere Liv i Midelalderens Kirke end i Oldkirken? Mon der var flere nu, hvis Mund og Hjærte havde gjort en Pagt om i Fryd og i Smerte at følge hinanden? Ja, bevise noget kan vi jo aldrig i den Slags Ting. Men skønsmæssigt!

Det, Menigheden derfor bør forlange af Øvrigheden, er aldrig Hjælp til at bringe Mennesker til Tro. *Frihed til selv at råde for vort Forhold til Gud og Evigheden*, det er hvad Menigheden må kræve, ikke mere som i Middelalderen, og ikke heller mindre.

Det går Menigheden ilde — igen bruger jeg med Vilje Udtrykket Menigheden og ikke Kirken —, om den vil ha verdslig Magt. I Hellig Olavs Saga står der, at Kongen vilde banke Bønderne til Bod og Bedring. Men Korstog er kristelig (ikke kirkelig) set en fortvivlet Udvej. For man kan ikke tvinge i Hjærtesager. Og Kristentro er en Hjærtesag.

Herren, som står ved Styret,
trænger ej Lods eller Tolk,
Trælle han aldrig har hyret,
men lutter frivillige Folk!

Men ligeså galt går det, om Kejseren, Staten, vil gribe ind i Menighedens Liv og prøve at bestemme over Menneskers Tro. Kirken kan dukkes af det. Det kan gå ud over de kristne. Hårdt endda. Men så længe der er nogen, der lytter til Jesu Ord som Ord kommet fra Gud — ham, der skal adlydes mere end Mennesker, så længe kan Menigheden aldrig knuses. Guds Ord vil blive det stærkeste, fordi det er *inden i* et Menneske, der hvor ingen Kejser kan trænge ind. Det vil derfor, om det kommer til Konflikt mellem Gud og

Kejseren, i første Omgang gå ud over Kirken, men Menigheden vil uvægerligt sejre til sidst. Hvo som falder på denne Sten, skal sønderslås, men hvem den falder på, ham skal den knuse!

Ingen evner altså — hverken Menigheden eller den udenforstående — tydeligt og almengyldigt at udvikle, hvad der er Kejserens, og hvad der er Guds, eller for at udtrykke det med andre Ord, at trække den rette Grænselinje mellem Kristi Rige og Rigerne af denne Verden. Og det er jo det, man både fra Statens og Kirkens Side så gerne vil ha klaret. Det almengyldige Svar gives ikke. Men dog står det vist fast, at den, der i *sin* Nød i Jesu Navn har bedt til Gud om Klarhed, at han åbenbart har fundet det Sted, hvor Grænsen for ham urokkeligt er.

Noget andet er så, om den enkelte har Mod til at være tro mod Pagten om, at Munden aldrig skulde dølgge det, der er af Liv i Hjærtet.

Den Prøve blev de kristne stillet på i Oldkirken. Da havde de Bekendelsesmodet. Og det var ikke til Skade for Menigheden. Martyrernes Blod blev Sæd til ny Høst. Der var Fristelsen den, at Munden af Frygt for Øvrigheden svigtede Hjærtet. I Middelalderen var Fristelsen en anden: Navnkristendom. Og Navnkristendom vil jo sige, at Munden — af Frygt for Øvrigheden, den kristne! Øvrighed — bekender mere end der er levende lagt i Hjærtet. Og kun hvor Hjærtet brænder, tænder Ordet hos andre. Derfor var Stillingen også i Middelalderen farlig for Menigheden. Det middelalderlige Forhold mellem Stat og Kirke har vi jo herhjemme den Dag i Dag. Det er meget behageligere end den oldkirkelige Forfølgelse. Men det er ikke evigt. Og der er Tegn i Sol og Måne til Nyordning også i dette Forhold.

Spørgsmålet er så, som jeg begyndte med at stille det: hvad er da ikke de behageligste Kår for Kirken, men de bedste Kår for Menigheden? Igen står Menigheden spørgende — ikke nysgerrigt »for at fange ham i Ord«, men fordi den har på Fornemmelsen, at en ikke-kristen Øvrighed udfra Ordet om at gi Kejseren, hvad hans er, kan komme til at stille større Krav end før. Hvor let da om en klog Mand på

Menighedens Vegne kunde anvise os en Plads. Jesu Ord er så ubestemt. Kunde vi bare få Grænsen at vide!

Men det er altså det, vi ikke kan. Menighed — Øvrighed, så meget til den ene og så meget til den anden kan ikke siges.

Og dog findes Klarheden, blot ikke som noget givet og en Gang for alle afgjort. Den er altid — om den er — en personlig Ting. Den kommer ved, at det ny Liv — *Menighedens* Liv — der indplantes i os i Dåben, at det udvikles. Udviklingen sker ved Apostlenes Lære og Samfundet, Brødets Brydelse og Bønnerne. Det er Midlerne. Benytter vi dem, da kommer også Klarheden over, hvad Guds er, mere og mere. Hvad Menighedens Liv omfatter er udtrykt i vor Dåbspagt. Det er det, vi skal bede om, at Dåbspagten Ord må blive *levende* i os. Så kommer Grænsen ganske af sig selv. Det, vi er døbt på, det er det, vi skal udvikles til at se på som det umistelige. Og så gælder det dernæst om, at vi har Kraft til, om det gøres nødvendigt, at holde fast ved Pagten mellem Mund og Hjærte, at ikke Munden — af Frygt for Øvrigheden — i sidste Øjeblik skal svigte.

Det øjeblikkelige Forhold mellem Øvrighed og Menighed i dette Land? Forholdet er — med en aktuel Vending — værdigt og korrekt. Forfølgelse har vi ikke, og Gudskelov for det! Men Forkælelse om jeg så må sige. Menigheden har gode Kår herhjemme. For gode måske. Jeg kunde i hvert Fald sagtens nævne Ønsker om Forandring, men ved alligevel ikke, om vi ikke har det, som det passer os danske bedst, med den nuværende Ordning. Der er noget andet, jeg meget mere tænker på. At Kirkeligheden herhjemme — og den er der meget af — mere og mere må blive Menighed. At Hjærterne meget, meget mere må brænde for, hvad i den er levende lagt, og at Mund og Hjærte så må følges ad i en Bekendelse af dette Liv.

Så vil Forholdet Øvrighed og Menighed ordne sig som det skal, nemlig Gud til Ære og Mennesker til Gavn.

Og Menneskeheden trænger visselig til, at Magten kommer i det rette Forhold til Sandhed og Retfærdighed!

Gunnar Monrad.

EN HILSEN TIL DET GAMLE OG DET NY RØNSHOVED.

Jeg er lige kommet hjem fra åbningsfesten i Rønshoved i anledning af skolens forstanderskifte. Jeg tog derned for at prøve på at knytte forbindelsen mellem fortidens og fremtidens Rønshoved og vor skole her i Abild, der fra sin begyndelse har stået i et inderligt nært forhold til moderskolen dernede ved Flensborg fjord.

Min taknemmelighedsgæld til Age Møller for, hvad han har betydet for mig med hensyn til at finde mål og midler i mit skolearbejde, får jeg nok aldrig afbetalt, og jeg fik da heller ikke afdraget noget derpå ved denne lejlighed. Alt det, jeg skulde have sagt, vilde ikke få form og komme frem, og så tav jeg stille. Men jeg er egentlig dårlig tilpas med min egen tavshed, også når jeg tænker på fremtiden. Jeg vilde gerne have udtalt mine gode ønsker for skolen og dens ny forstanderpar, og blandt disse ønsker skulde da også have været dette, at forbindelsen mellem Rønshoved og Abild måtte blive bevaret.

Vi har hvert halvår besøgt Rønshoved med vore elever, og eleverne derfra har også, siden grænsen blev lukket, besøgt os både sommer og vinter. Disse besøg har vi været glade for. Vi har altid — som rimeligt er — haft let ved at komme på talefod med hinanden. Om dette kan føres videre, skal fremtiden vise. Jeg håber det.

Men den tale til det ny og det gamle Rønshoved, som jeg ikke fik holdt i går, vil jeg nu prøve at skrive her i dag:

En af de mange sandheder, som vi gamle Rønshovedelever fik slået fast med den myndighed og kraft, som var særegen for Age Møller, var den, at *Mimers brønd ligger i*

Jætteland, og at det kun er ved kraft fra Urds kildevæld, at vort stamtræ, Ygdrasils ask, holder sig levende og grøn.

Det er ud fra disse sætninger, at vi ser det skarpe skel, som tegner sig stadig tydeligere indenfor den danske skoleverden og i al ungdomsopdragelse. Flere og flere samler deres kræfter om arbejdet med at lære ungdommen at øse af Mimers brønd, d. v. s. af den sum af kundskab, som menneskeslægten på sin lange livsvej har samlet og gemt som i en dyb, ja, næsten bundløs brønd til os at øse oplysning af. Og det er herligt at drikke dybt af dens vand. Jeg husker, hvordan vi i sin tid i Askov drak os en dygtig rus deri, mens vi sang »— som dybest brønd gir altid klare vand«. Der i Askov stod jo nok asken i skolegården, plantet engang i Schrøders dage, som en Ygdrasils ask, men den havde tabt sin betydning. Der var ingen, der tolkede de gamle myther for os. Nej, vi førtes af vore dygtige lærere til Mimers brønd, til skolens berømte, righoldige bibliotek, hvorved den vise Mimer, som hed Poul Bjerger, holdt vagt. Lærernes hovedopgave var tydelig nok den at sætte os i arbejde med at øse af den brønd og at hjælpe os til at få dannet de bedst mulige øsekar eller pumpeværker, hvormed vi kunde skaffe os adgang til at nyde drikken i fuldt mål. Et sådant nyopfundet instrument var studiekredsarbejdet, som netop den gang for 20 år siden begyndte at komme frem. Vi ventede os store resultater deraf, for det har sig jo sådan med drikken fra Mimers brønd, at den kan man kun tilvende sig gennem møjsomt arbejde; men det var netop det, der tiltalte os. Skal vi have besked, så vil vi selv have fat på bøgerne. Vi vil ikke længere nøjes med at sidde og høre på lærerens mere eller mindre fængslende bearbejdning af stoffet, nej, vi vil ledes til førstehåndskilderne og derudfra selv danne os vor anskuelse af tingenes rette sammenhæng, finde sandheden. Derfor lærte vi også fremmede sprog. Vi vilde have adgang til førstehåndsviden i alle forhold.

Det var på mange måder en rig tid, men inderst inde vidste vi godt hele tiden, at vi manglede det egentlige: det troens lys i hjertet, der kunde samle alt det spredte, den livsoplysning, som de gamle havde talt og sunget så meget

om. Vi vidste besked med en mængde ting og kunde snakke med om alle tidens spørgsmål, men dette med at lære »sin Gud og sig selv at kende«, det havde vi ikke fået megen hjælp til, for det får man ikke ved at drikke af Mimers brønd. Den ligger i Jætteland og giver kun besked om det, der hører den verden til. Men det at være et menneske er også at have et hjerte, der er uroligt og famler i mørke, indtil det fyldes af åndens liv og lys. Men det sker ikke ved drik af Mimers brønd. Om man så sad på verdens største bibliotek og læste dag og nat, fik man dog aldrig det mindste at vide om kærlighedens, troens og håbets underfulde liv og det åndelige fællesskab med mennesker, der er vejen derind, vejen til Urds kilde, som er det billedlige udtryk for det levende, åndsbårne ord:

Ordet med sin klang i røsten,
 med sin fart til hjertens grund,
 det er Guddomsunderværket,
 det er folkekendemærket
 mellem dyr og mellem sten.

I dette ord med åndens liv og lys møder vi sandheden. Deri åbenbarer den sig som en overbevisning i vort hjerte, ikke stykkevis og delt, men den hele, fulde sandhed om Gud og mennesket, som han skabte i sit billede. Det er dette lys- og livsord, der, når det bliver taget til hjerte, kan give mennesket en livsretning indefra udad, fra hjertet til hånden, som kalder et menneske til heltelig færd.

Lyksalig det folk, som i skaberens hånd
 kom Gud så nær,
 oplystes af ham ved en kongelig ånd
 til heltelig færd.
 Begavet i nåde med hånd og med mund
 til gavn og til glæde i allen stund
 at ligne sin Gud på det bedste
 og tale med ham som sin næste.

Det er dette levende, åndsbårne ord — Urds kildevæld — der ene holder menneskeslægten, vort folk og det enkelte menneske i live i åndelig forstand. Øses der ikke hver dag væld derfra over Ygdrasils ask, da dør den. Forstummer det levende troens ord, så dør vi. Studier i bøgerne hjælper ikke,

men mundtlige foredrag om alverdens ting hjælper heller ikke. Nej, kun det ord, som ånden kan bruge til troens forplantelse, hjælper, og det ord taler ingen af sig selv. Kun den, der har givet sig ånden i vold og af den er ført ud på de 70,000 favnes dyb, kan ånden bruge. Thor måtte ud på dybet, hvor jætten aldrig havde været, hvis han vilde tænke på at få ram på midgårdssormen. Derfor er det farligt, hvis den danske højskole nu søger mere og mere ind under statens beskyttelse; det er jætten, der holder igen, når Thor vil stævne til havs. Lad os blive i nærheden af det faste land, hvor vi dog kan lodde bund, hvor vi har andet at sætte kurs efter end himlens stjerner. Sådan hvisker jætten os i øret, når det gælder farten ud på dybet; men det var netop derud, Simon Peter blev sendt af Herren, da han skulde lære at blive menneskefisker. Livets indsats har altid været prisen, der måtte betales, hvor ordet skulde blive levende, blive dåd.

Det er dette folkelige livsord, som det gælder om at bevare i dag, hvor jætterne raser i verden værre end nogensinde før. Og det er den mytologiske livsoplysning det gælder, den højskolen engang forlod, da man flyttede den fra Urds kilde til Mimers brønd, men som i Rønshoved »stod med solen op igen«, og som vi gamle Rønshoved-elever priser os lykkelige over at have mødt engang og derfor nu føler os forpligtede overfor, at den ikke maa forstumme igen.

Vi har så tit set på den mægtige Ygdrasils ask ved Rønshoved højskoles østgavl. Vi ønsker, at den også i fremtiden må hvælve sin krone over skolens tag som et levende udtryk for det, der er målet for livets skole: den rodfæstede vækst mod det høje. Vi vil håbe, at der også i fremtiden må blive øst væld fra Urds kilde over dens grene, så den må stå immergrøn, vor nordiske stammes gamle livstræ.

Asken, som ved Urdas kilde
rødder slog i tidens grund,
årle grøn, udgået silde
i den sidste aftenstund,
plantet ud fra gudelandet,
af livskilden altid vandet,
hed i Norden Ygdrasil.

Folke Trier Hansen.

AFSKEDSHILSEN.

I en Bog fra Trediveaarskrigens Tid fandt jeg forleden følgende Bemærkning: Den, der med levende Sjæl har gennemlevet denne Krig og har set, hvad den bragte med sig, hvordan skulde han vel kunne tale om andet end de Ulykker, der ramte alle! — Det var den sidste Del af Bemærkningen, jeg standsede ved: hvordan skulde man vel kunne tale om andet end de Ulykker, der ramte alle! Eller for at sige det helt præcist, som det satte sig fast hos mig: hvordan skulde man vel kunne tale om andet end de Oplevelser, der ramte *alle*, i en Tid som den, vi gennemlever! Ja, mon det egentlig er saa umuligt for de fleste af os? Er det ikke snarere saadan, at man Gang paa Gang maa indrømme — med en vis Skamfølelse — at selv i en saadan Tid har man svært ved at glemme sig selv og sit eget for Bekymring eller Omsorg for alle?

Da jeg forleden fik Kort fra Fru Møller om en Hilsen til Aarsskriftet, og hun mindede om, at »det vel nok er sidste Aar, vi ordner det«, saa kunde det ikke være andet, end at Sorgen og Smerten over det Rønshoved, vi — en lille Flok i det danske Folk og en endnu mindre Del af Menneskeslægten — har mistet, igen kom over mig, og det maa ligesom blive Udgangspunktet og Undertonen i denne Afskedshilsen.

Fru Møller skrev (fra Højbjerggaard): Ellers er her yndigt. Ja, det er der, det ved vi, som kender Stedet. Der var ogsaa yndigt paa Brandsø den Dag, jeg fik Kortet, en stille Novemberdag med Sol over Sommerens sidste luende Løv og Bær i Skov og Hegn. Og der er yndigt mange Steder rundt om i vort skønne Fædreland. Men *der er ogsaa yndigt i Rønshoved*, hvor nu en ny Familie og et nyt Hjem- og Skole-

liv er begyndt. Gid det maa blive lige saa rigt og velsignet for dem, der nu samles der, som det gamle har været for os!

Og lad os kun indrømme, at saa smaa er vi nu, at vi maa græde og klage over det, vi har mistet, og som vi nok i Aarene fremefter kommer til at føle Savnet endnu smerteligere af. Graaden og Klagen er jo netop et Vidnesbyrd om, hvor meget vi har ejet og mistet. »Ingen har Guldaarer fældet, som ej Glimt af Guldet saa.« — Men Graaden og Klagen er ikke det sidste og skal heller ikke være det i denne Hilsen. — »Min Naade er dig nok,« sagde Gud engang til Paulus, da han forgæves bad om at blive fri for noget, han led under, og han tilføjede: thi Kraften fuldkommes i Magtesløshed. Og deri ligger det, det hele drejer sig om: at Guds Kraft fuldkommes. Saa bliver det da nok Naade over Naade, naar vi paa den ene og den anden Maade bliver sat paa Plads og mindet om, at

Gods og Gaver, selve Livet
er ej mit,
Gud har frit
alt til Laans mig givet;
naar han kræver sit tilbage,
har han Ret;
mig kun slet
sømmed' det at klage.

— — —

Hyrde god og Glædens Kilde!
Du, hvis Navn
i hvert Savn
gør mit Hjerte stille!
Jesus, Frelser for din Trone,
der skal vi
stemme i
Tak- og Lovsangstone!

Ja, gid denne Tak- og Lovsangstone for Guds Naade og Kraft maa stige op fra Hjerterne og fylde os mere og mere, alt som vi her i Verden mister baade det ene og det andet af det, vort Hjerte hænger ved!

Tak af hele mit Hjerte til alle, jeg har været i Forbindelse med igennem Rønshoved. Lev vel!

Karen Jensen.

NYT FRA GAMLE ELEVER.

Det er uanstændig lidt, vi har faaet at vide om Jer i dette Aar. Men det kan jo være, det kommer af, at I har meget andet at tænke paa end paa det at give Oplysninger om Jer selv. Og det skal være Jer tilgivet i en Tid som denne.

Men den lille Smule, vi ved, skal I blive delagtig i gennem de Linier her:

1923. Astrid Houmøller, gift med Lars Peter Kristiansen (Elev 1924—25) og som bor i Rinkenæs, fik deres femte lille Barn i Foraaret. Ved deres lille Piges Daab d. 18. Maj havde vi den Glæde at se Harald Houmøller, Elev 1926—27, nu en af Falsters værdige Bønder.

1926. Magdalene Anker er gift Knudsen. De bor i Vejstrup ved Hejls og har 3 Børn. Magda har lige besøgt os her. Hun gjorde den lange Rejse i den slemme Storm og delvis pr. Cykle i Modvind, fordi hun gerne vilde tale med os om sine Børns fremtidige Skolegang.

1927. D. 14. April blev 2 smaa Drengene døbt i Hoptrup Kirke ved Aage Møller. De er Sønner af Else Hagedorn og Johannes Hamann, Elev 1932—33, og af Titte Hagedorn og Gunnar Midtgaard, Elev 1928—29.

1927—28. Arne Eskesen mistede sin unge, tiltalende og dygtige Hustru nu i Efteraaret.

1928—29. Se under 1927.

1929. Petra Holgersen, gift med Gunnar Nielsen i Hokerup, fik en lille Pige i Juni, som blev døbt d. 27. Juli, den sidste Søndag med vore kære Elever paa Rønshoved.

1930. Gerda Jensen, gift Jørgensen, har været gift i 6 Aar

og har to raske Dreng og bor ved Kallundborg paa Aarby Mark.

1930—31. Magnus Laursen bor i Rønshoved ved Munkemølle og fik sin anden Søn døbt d. 20. Juli.

1931—32. Holger Korsgaard blev 1. Decbr. 1938 Uddeler i Svinding Brugsforening pr. Randers. Alle Venner er velkomne. Gift 8. Jan. 1939 med Marie Gade. Efteraaret 1939 blev han Formand for Foredragsforeningen der paa Stedet. Hilsen til alle Kammerater og Lærere fra 1932. — Fritze Momsen blev gift d. 24. Oktober og bor i København. — Nicolaj Büchert er Soldat.

1932—33. Simon Simonsen købte i Sommer en stor Gaard sydøst for Vejle. Han bor dog endnu paa Vargaarde, som han har i Forpagtning. — Poul og Ingrid fik d. 31. Maj en Datter, som blev døbt d. 29. Juni. — Se endvidere under 1927.

1933. Signe Momsen blev gift d. 25. April med Ebbe Ebbesen. De bor paa Sønderskov Mølle ved Brørup.

1933—34. Inger la Cour Madsen, gift Landergren, mistede i Sommer sin ældste lille Dreng. — Jens Peter Solvang fik en lille Dreng i Efteraaret. — Thyra Kappel, gift Schmidt i Kollund, fik en lille stor Dreng i Foraaret, som blev hjemmedøbt Pinsedag.

1934. Hans Ronald Jørgensen er Soldat og har lige været hjemme paa Orlov. — Thea Gregersen, som er ansat som Assistent paa et Børnehospital i Aarhus, skal snart giftes.

1934—35. Se under 1940.

1935. Nico Simonsen, som var hos os som Køkkenchef i Sommer, er Elev paa Askov.

1936—37. Inger Nørgaard er Husholdningslærerinde paa Als Husholdningsskole. Hun tog Eksamenen i Sommer.

1937—38. Kaj Momsen fik i Efteraaret Skovfogedeksamen og er nu hjemme paa Skovlyst og passer Skovene der. — Se endvidere under 1939—40. — Gudrun Andersen er udlært Sygeplejerske nu. Hun har sidst været paa Sygehusene i Sønderborg og Augustenborg. Nu er hun arbejdsløs i en Maa-
ned; men i den Tid tager hun Plads i en Trikotageforretning.

1938—39. Kresten Karstensen blev gift d. 14. Juni med Grethe Nielsen, Elev 1938. De bor i Graasten, hvor Kresten er Gartner ved Slotshaven.

1939. Andrea Andresen, som er gift i Tinglev, fik Tvillinger i Sommer. — Sigrid Bach, gift med Karsten Nielsen i Sølsted, fik en Søn i Forsommeren. Han blev døbt ved Aage Møller i Abild Kirke d. 2. Juli.

1939—40. Holger Bjerre og Niels Gravesen er paa Graasten Landbrugsskole. — Der er Bruno Halkjær praktisk Elev. — Johannes Lauritsen er paa Askov. — Inger Lausen er Børneplejerske paa et Børnehjem i Odense. — Astrid Hede-gaard Thomsen blev gift d. 16. November i Odense, først borgerlig og saa ved Aage Møller i Hospitalskirken. Det blev nok godt gjort, men det var ogsaa med Christian Ravn, Elev 1940. — Georg Nielsen er gift med Agnes Kjærgaard, Elev 1940. De bor i København.

1940. Sigrid Vigen Hansen blev gift i Foraaret. Hun bor i Middelfart. — Se iøvrigt under 1939—40. — Tove Liengaard gaar paa Tønder Seminarium. — Der gaar ogsaa Niels Andersen, Elev 1934—35, Astrid Hillersborg, Elev 1937—38, og Agnete Ringgaard. — Volmer Svenstrup gaar paa Haderslev Seminarium. — Agnes Bohnfeldt Lund er paa Apoteket i Tinglev.

1940—41. Jørgen Hybschmann er gift og bor paa Dons Mølle ved Kolding. — Mie Laursen blev gift d. 3. Oktober med Knovning. De bor paa Hestholm ved Tønder. — Og saa Asta, Viggo Kraghs. Hun var som sædvanlig ene hjemme ogsaa under den forfærdelige Storm nu i November, og Bølgerne gik saa højt omkring Strandhuset, saa hun maatte flytte ud derfra med Pik og Pak og de to smaa Børn. De bor for Tiden i Bøjskovs Aftægtshus, men længes efter, at Huset ved Stranden skal blive bygget helt igen. Det ligger i Øjeblikket som en Ruin, og hele Haven er skyllet bort. Det bliver et stort Arbejde at faa det i Orden igen; men vi haaber, det skal lykkes. Tiden vil vise det.

Saa ønsker jeg Jer, at I maa fare vel. Vi vil ofte tænke paa Jer; det er os en Glæde, naar vi hører fra Jer eller ser

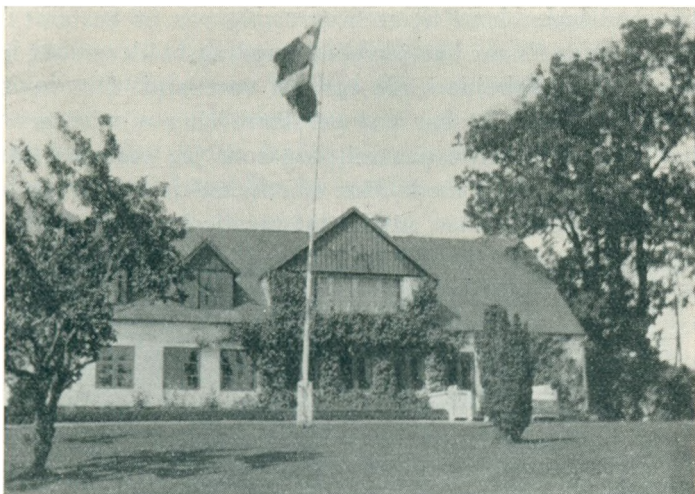
Jer, saa vi rent udvendigt ogsaa har et Skøn over Jeres Væren og Villen.

Ogsaa jeg siger Tak for den herlige Dag i Juli. Maatte vi engang igen samles under det Danebrog, vi sænkede hin Aften. Lev vel saa længe. — Guds Fred.

Julie Møller.

Aage Møller med Familie.

DAGBOG.

Fra aar til aar er der i en kortere eller længere oversigt over det forløbne skoleaars store og smaa begivenheder fortalt nogle træk af Rønshoved højskoles historie. Da jeg for et aar siden sluttede min fortælling om det den gang afsluttede aar, maatte jeg give udtryk for bange anelser med hensyn til det ny aar, idet vi havde begyndt vinterskolen 1940—41 med kun 15 elever. Det var klart, at skolen ikke kunde fortsættes med saa ringe et elevantal.

D. 9. april 1940 blev paa mange maader skelsættende i vor tids danske historie. Hvor stor forskellen paa før og nu er, kan ingen endnu bedømme, men de fleste har en fornemmelse af, at kaarene er i færd med at ændres væsentligt baade for vort land og for vort folk. Der gik et stemningsbrus gennem det danske folk, og der viste sig en følelse af fællesskab, der gav sig udtryk i store sangstævner og i samvirke paa forskellige omraader, hvor man tidligere havde staaet adskilte.

Forandringen kom til at berøre mig paa et bestemt omraade. I over 30 aar har jeg som foredragsholder været med i det folkelige arbejde i alle egne af vort land. Det var den del af vort folk, der bar paa en større eller mindre arv fra Grundtvig, der kaldte paa mig, og som jeg saaledes kom i nærmere forbindelse med. Men efterhaanden som arven blev mindre og mindre, blev antallet af mennesker, der samledes, ogsaa mindre, og antallet af kredse blev mindre. Til sidst var der nogle egne og nogle steder, hvor jeg kom som taler næsten hvert aar, og det var saa mange steder, som jeg med rimelighed kunde overkomme, naar jeg skulde passe mit arbejde paa skolen. Det har været til megen glæde og opmuntring for mig at komme til disse kredse aar efter aar, idet det efterhaanden blev til kredse af venner ud over det hele land. Men der var alligevel for mig et savn derved. Jeg vil nok gerne en gang imellem have det hyggeligt, men jeg er dog bedst tilpas, hvor det gælder kamp, eller hvor sindets skorpe er haard at bryde. Det har altid pint mig, at de fleste mennesker var uden for de kredse, som kaldte paa mig, og at jeg ikke kunde komme i forbindelse med disse mange mennesker.

Her skete der nu en forandring paa grund af begivenhederne i foraaret 1940. Bestandig flere og nye kredse bad mig om at komme som taler i deres foreninger, og jeg syntes, jeg maatte sige ja, og jeg gjorde det med glæde. Men dette forøgede arbejde rundt om i landet, der kom samtidig med meget daarligere trafikforhold, maatte nødvendigvis gaa ud over mit skolearbejde. Hvis der til november 1940 var kommen det samme antal elever som aaret forud, eller helst lidt flere, saa havde jeg naturligvis valgt at blive hjemme og sige nej til opfordringerne om at tale ude i landet. Men nu skulde vi begynde vinterskolen med et meget lille elevantal, og jeg turde da ikke afvise de mennesker, der syntes at have brug for mig. Jeg antog saa en lærer mere, end vi havde brug for, naar jeg var saa meget hjemme, som jeg plejede at være, for jeg vilde gøre, hvad jeg under de særlige forhold,

vi levede under, kunde gøre, for at eleverne kunde faa det mest mulige ud af deres højskoleophold. Jeg tænkte mig saa ogsaa den mulighed, at jeg ved min saa aabenbart paaskønnede færden ude i landet, kunde drage elever til skolen for fremtiden. Den tanke laa jo nogenlunde nær.

Jeg nævner dette for jer gamle elever, fordi jeg gerne vil forklare jer, at vi kæmpede for vor skole til det sidste.

De fleste af Efteraarsholdet 1940.

Enkelte ting af vinterens mange begivenheder skal jeg nu nævne.

D. 10. november havde vi eftermiddagsgudstjeneste, og bagefter møde, hvor jeg talte. Det var menighedsmøde og tillige aabningsmøde for vinterskolens elever.

D. 17. november fik Lago Møller sin syvende dreng døbt her. Hvor mange af jer ejer en saadan rigdom?

D. 24. november var min kone og jeg med til indvielsen af Engelsholm højskole. Det var en dejlig fest. Der var saa mange mennesker, saa alle rammer sprængtes. Det gamle slot havde faaet nyt liv. Skolen var omtrent fyldt af elever, og i aar er Engelsholm overfyldt. Det var en stor glæde for min kone og mig at være med i vore to tidligere læreres fest

og glæde, og det er dejligt for os at tænke paa, at de har saa god fremgang i deres gerning.

D. 27. november afsløredes en mindesten for Frode Vesterby i Haderslev. Der blev talt smukke og gode ord ved den lejlighed.

D. 15. december var der eftermiddagsgudstjeneste med julemøde, hvor jeg talte.

D. 22. december rejste de fleste af eleverne hjem paa juleferie. Skolen havde gaaet sin rolige gang, og vi kunde nu glæde os til at fortsætte efter ferien.

D. 3.—5. januar havde vi et kursus for ledere af terrainsport. Kaptajn Bartholdy var leder af dette kursus, og dr. Vilh. la Cour var blandt talerne. Det var en bidende kulde i de dage. Vi havde lukket vandet af centralvarmeapparaterne i juleferien, men vi havde nær aldrig faaet vand paa dem igen. Vandet frøs til is, inden vi kunde faa anlægget fyldt, saa vi kunde komme til at fyre op i kedelen. Desværre holdt kulden sig resten af vinteren, og det var vanskeligt at skaffe brændsel. I stuer og skolestuer havde vi dog god varme.

D. 6. januar kom eleverne tilbage, og flokken var nu vokset til 25. Vi begyndte med juletræ og fest i gymnastiksalen, som vi plejer.

I vinterens løb blev der holdt foredrag af flere af eleverne. Der blev saaledes talt om pottemagerindustri, om teglværker, om Rønmø og om flere andre emner. Det gav udbytte baade for taleren og for tilhørerne, men talerne skal jo være i besiddelse af en vis begavelse, hvilket de altsaa var.

D. 19. januar var der eftermiddagsgudstjeneste og møde, hvor jeg talte.

Møderne omkring d. 10. februar blev forbudt i Sønderjylland, og vi maatte heller ikke flage den dag.

D. 9. februar havde vi besøg af 20 finske krigsinvalidere, der i et par maaneder boede i Sønderhav. Vi havde dækket festligt kaffebord i gymnastiksalen med lys og flag og pynkede borde, og kaptajn Bartholdy og jeg talte for finnerne og for Finland. En af de unge finner oversatte talerne til

finsk, og en smuk og god tale holdt han selv paa svensk. Han var en sjælden tiltalende ung mand, og det har bedrøvet os senere at faa det budskab, at nu er han ikke mere. En af den sidste krigs bomber gjorde det af med ham. For os var han med til at gøre den aften sammen med finnerne skøn og uforglemmelig.

D. 10. februar var der fest i havestuen med tale, sang og kaffe.

D. 16. februar var der igen eftermiddagsgudstjeneste og møde.

Vinter.

D. 23. februar holdt vi fastelavnsfest. Det var en herlig oplevelse at se vore elever spille Eventyr paa Fodrejsen. Om aftenen blev dansen af og til afbrudt. En gang var det konen med æggene, en anden gang var det 4 husassistenter, en tredje gang var det: om Danemarks kvide, der lød en sang. Det blev en munter og god fest.

De maanedlige fester med dans aflyste vi med krigens begyndelse. De, som har det saa haardt i krigen, staar os saa nær, saa vi har ikke kunnet tænke os at finde glæde i at more os ved dans og lignende. Men vi maa jo ikke blot

tænke paa os selv, og for de unges skyld holdt vi fastelavnstesten, som vi plejer.

D. 26. februar døde redaktør E. Christiansen, Flensborg. Med ham gik en af Danmarks gode og trofaste sønner bort. Vi følte os saa underligt raadløse og fattige, da budskabet om hans død naaede os.

Der er mennesker, der i vor bevidsthed kan være saa inderligt knyttede til et bestemt sted og til en bestemt gerning, saa man ikke kan skille det ene fra det andet. For os var Ernst Christiansen og Flensborg avis og for en del ogsaa Flensborg by saa nøje forbundet, saa vi daarligt kunde forstaa, at Flensborg avis hver dag kom ind ad døren til os, efter at Christiansen ikke længere var bladets redaktør, og vi saa uvilkaarlig spændt ind mod Flensborg by, om den endnu laa inderst i fjorden, da vi hørte, at Christiansen var død. Da vi hejste flaget paa halv stang, var det saa underlig samstemt med fjorden og bakkerne og skovene, som Christiansen havde elsket, og nu savnede det altsammen hans kærlighed.

Og vi savnede hans kærlighed til vort land og vort folk. Faa mennesker har min kone og jeg følt os saa inderligt forbundne med i vort folkelige haab og i vor folkelige tro som med Christiansen. Hans øjne kunde blive saa milde og hans røst saa blød og varm, naar vi sad ene sammen og talte om, at vort livs skuffelser og nederlag ikke havde berøvet os vort haab og vor tro.

Vi vil altid bevare mindet om Christiansen i vor kærlighed.

D. 27. februar blev Christian Knudsen fra Børnehjemmet begravet. Han var en af plejemors gode drenge, og han ligger nu begravet ved siden af hende paa Holbøl kirkegaard.

D. 6. marts var der en vellykket udflugt til Sønderborg og Bispegaarden.

D. 7. marts var alle eleverne paa Børnehjemmet. Børnene spillede komedie, og det blev en morsom og god aften.

D. 9. marts fejredes skolens 20 aars fødselsdag — meget stiltfærdigt.

Ved Gallehus. Vinter 1941 i Marts.

D. 12. marts cyklede eleverne til Rudbøl, Tønder, Møgel-tønder, Abild og Løgumkloster paa en 3 dages tur. Det blev en god tur, vellykket i alle maader og rig paa oplevelser.

D. 19. marts var alle elever paa Buskmose, og d. 21. paa Rønshovedgaard.

D. 23. marts var der gudstjeneste om eftermiddagen og det sidste møde, som vinterskolens elever var med til.

D. 29. marts havde vi afslutningsfest for vinterskolen, og det blev saa for os den sidste vinterskole paa Rønshoved højskole, men det vidste vi endnu ikke den gang.

D. 22.—29. april havde vi mytologisk kursus. Resten af maaneden var jeg paa foredragsrejse. Der var i aar mange deltagere til det mytologiske kursus, og vi havde en dejlig uge sammen. Dr. la Cour, Arne Sørensen og jeg talte.

D. 3. maj kom vort sidste hold elever. Der var kun 13, og det var derfor nødvendigt, at vi saa os om efter en mand, der kunde overtage skolen og føre den videre som højskole. Vi henvendte os derfor til højskolelærer cand. mag. H. Haarder i Askov og spurgte ham, om han kunde tænke sig at overtage skolen. Han og hans kone kom her d. 8. maj for at tale med os om sagen, og vi blev enige om at fortsætte for-

handlingerne. Disse forhandlinger førte saa til, at Haarder købte skolen d. 16. juni, idet han dog først skulde overtage den til oktober.

Fo ajle di smaa Blomster dæ' dov æ' te i Aar. —

D. 11. maj var alle til møde i Holbøl, hvor Jepsen Christensen og Pontoppidan Thyssen talte.

D. 15. maj var der stor fest i Graasten. Der var kommen

regimentsmusik til Sønderborg, og den gav nu sin første koncert i Graasten. Der var helt fuldt i den største sal paa Folkunghus, og aftenen forløb festligt med musik, taler og sang.

D. 18. maj var der eftermiddagsgudstjeneste og møde, hvor jeg talte.

D. 4. juni cyklede eleverne den samme 3 dages tur vest paa, som vinterskolen havde foretaget.

D. 16. juni blev, som nævnt, skolen solgt til Haarder. Om aftenen fortalte jeg til hele husstanden, hvad der var sket om eftermiddagen.

H. Haarder og Frue.

D. 18. juni var 44 medlemmer af Rønshoved frimenighed samlet hos os om aftenen. Det var solget af skolen, der gav anledning til denne sammenkomst. Det var en dejlig sommeraften, og vi flyttede derfor ud paa den store græsplæne i haven. Jeg prøvede da paa at give en redegørelse for de sidste dages begivenheder. Først maatte jeg nævne, at de

fejl og dumheder, jeg havde begaaet i aarenes løb, var saa aabenbare, at ikke blot andre, men ogsaa jeg selv kunde se dem. Jeg troede dog ikke, at disse fejl alene havde været i stand til at berøve os vor skole. Der maatte andre og væsentligere ting til, for at noget saadant kunde ske. Jeg var helt klar over min egen skrøbelighed og magtesløshed, men jeg vidste ogsaa, at Gud var mægtig nok til, at han kunde bruge selv det elendigste og syndigste menneske, som vilde lade sig bruge af ham. Og jeg havde gennem mange aar vedkendt mig, at jeg som højskolemand intet andet havde at holde mig til end det kald, Gud havde givet mig, og som jeg havde taget imod. Dette kald havde Gud ikke taget fra mig, men ved hans aands kraft havde jeg stadig noget at sige dansk ungdom, og et liv at delagtiggøre de unge i. Jeg følte mig ikke gammel eller træt, og jeg var sikker paa, at jeg endnu havde meget usagt, der skulde siges dansk ungdom.

Det var ikke Guds skyld, at jeg nu mistede min gerning, og det var fra den side set heller ikke min skyld. Det maatte i det væsentlige være et andet sted, skylden laa. Hvor det var, kunde jeg vanskeligt sige. Det maatte tilkomme andre og en senere tid at gøre ret og skel. Men jeg kunde ikke undgaa at tænke paa, at jeg havde maattet gøre min gerning i en tid, hvorover historien ganske sikkert en gang vilde fælde en haard dom, og jeg havde maattet gøre min gerning i et land, som ingenlunde vilde blive fritaget for sin store part af dommens byrde. Der havde i denne mellemkrigstid næsten ikke været en eneste ting, som jeg ikke af al kraft havde maattet kæmpe imod. Jeg havde naturligvis ikke staaet ene i denne kamp, men de, som havde staaet sammen med mig, havde da ogsaa lidt det ene nederlag efter det andet. Det var maaske ikke gaaet alle saa galt, som det nu gik mig, men det betød vel kun, at de havde været stærkere end jeg.

Nu havde jeg en lang række af kampaar at se tilbage paa, og kampen var endt med, at jeg havde tabt slaget. Men hvis jeg kunde gøre det hele om, saa vilde jeg — fraregnet de dumheder og de fejl, som jeg dybt angrede, men som min stejle

og umedgørlige og syndige natur var skyld i — ikke ønske mig andre kaar end dem, jeg fik. Det havde været mig en glæde at kæmpe for det, som jeg ikke troede paa som min egen sag, men som Guds sag. Og jeg var kun fyldt af taknemlighed for aarene, som var gaaet, og derfor ganske uden nogen følelse af bitterhed. Jeg havde tabt en livshaard kamp, men vilde Gud ikke forkaste mig, og vilde han værdiges at bruge mig igen, vilde jeg i dyb taknemlighed modtage kampens vilkaar, og jeg vilde da prøve, om det slag, som nu var tabt, kunde vindes under andre forhold og i en anden tid. Men i dette maatte Gud alene raade. Højskolemand er jeg, og det bliver jeg til mine dages ende, men det betyder ikke, at jeg ikke med glæde og taknemlighed vil lade mig bruge i en præstegerning, om en saadan maatte forundes mig.

Vi sluttede aftenen med at synge: Uforsagt, hvordan min lykke end i verden blive maa.

Den 23. havde vi Sct. Hansfest. Før baalet, som jo skulde tændes allerede kl. 21, opførte eleverne »Riseli gaar i Bure«. Det gjorde de kønt, og sangen lød smukt i den skønne, stille sommeraften.

»Riseli gaar i Bure.«

Elevmødet d. 5. og 6. juli var præget af, at det var sidste gang, min kone og jeg stod som skolens ledere. Der var derfor kommen flere gamle elever end til noget tidligere elevmøde. Jeg tror nok, at det for os alle blev festdage, som vi aldrig kan glemme. Den vemod, som naturligvis maatte trænge sig paa hos os alle, fordi det var sidste gang, min kone og jeg fra vor skole og fra vort hjem kunde byde jer velkommen til Rønshoved, blev det gjort os let at bære af et haab og i en tro, der gav os forjættelse om en velsignet fremtid.

Efter Gudstjenesten ved Elevmøde 1941.

Vi siger jer tak for hvert elevmøde, vi har delt med hinanden paa Rønshoved højskole. De dage hører til de festligste og bedste i vort liv. Jeg tror, I vil være enige med os heri, og vi kan vist ogsaa blive enige om, at det sidste ikke var ringere end de tidligere.

Vi havde bedt Haarders om at være med til dette elevmøde, og Haarder holdt et af foredragene søndag eftermiddag. Vi vilde gerne paa den maade gøre et forsøg paa at bygge bro mellem Rønshoved højskoles fortid og fremtid.

Efter talerne gik vi alle op til den store flagstang og sænkede for sidste gang i Rønshoved vort store Dannebrog.

I Haven.

Vort store Danebrog sænkes for sidste Gang
i Rønshoved ved Elevmødet 1941.

D. 9. juli gæstedes skolen af Skanderup efterskole.

D. 13. juli kom en flok døvstumme og nogle lærere fra døvstummeskolen i Fredericia. Det var en oplevelse for os alle at have disse gode og glade mennesker hos os i en uge. Overlærer Kjær var en ypperlig lærer og leder for de døvstumme, og han var tolk, naar kaptajn Bartholdy og jeg holdt foredrag for dem.

D. 20. juli havde vi igen et flere dages kursus for terrain-sportsledere. Det var et anstrengende kursus for deltagerne, for der blev arbejdet, undertiden baade nat og dag. Vi lærte nogle prægtige mennesker at kende, og vi var derfor glade for dette kursus.

D. 30. juli sluttede vi sommerskolen, og dagen efter maatte vi saa sige farvel til det sidste hold elever, som vi skulde leve sammen med paa Rønshoved højskole. Det var ikke saa let. Men vi maatte tænke paa, at de 40 hold elever, vi havde haft, ikke blot havde bragt os det arbejde, vi holder mest af her

To »Jordbærtyve«. Sommer 1941.

En »Blomst« i Stenhøjen.

i verden, men de havde ogsaa gjort os lykkelige og glade gennem de mange aar, saa vi nu kunde føle den dybeste taknemlighed. Og denne tak vil vi gerne sende til hver enkelt af jer, der læser dette, og til mange, mange flere.

I august var jeg først paa Engelsholm højskole, hvor Studenterkredsen havde sommermøde. Da jeg havde holdt foredrag der i 2 dage, rejste jeg til København, hvor jeg skulde holde 9 foredrag ved Arne Sørensens ugehøjskole. Det blev nogle festlige og gode dage.

D. 10. august begyndte vi vort sidste 8 dages møde i august. Vi havde holdt saadanne møder hvert aar, og de har bragt os i forbindelse med mange mennesker fra alle egne af landet. Vi har haft megen glæde af disse møder. Vi begyndte med at kalde dem historiekursus, men senere skiftede navnene. Emnerne og talerne var ogsaa skiftende gennem aarene, men mødernes indhold forandredes ikke i det væsentlige. Det var altid folkeliv og kristenliv, vi vilde dele med hin-

anden. Livet staar aldrig stille, men sandheden i livet er altid den samme.

Ved dette sidste møde talte biskop Noack, pastor Knud Hansen, konsulent H. Hansen og jeg. Der var mange deltagere i mødet, saa foredragssalen var helt fyldt, og det blev et godt og værdifuldt møde.

D. 24. august holdt vi menighedsmøde. Vi skulde have truffet bestemmelse om Rønshoved frimenigheds fremtid. Det voldte ingen vanskeligheder. Haarder havde ønsket, at vi vilde fortsætte med at holde gudstjeneste paa skolen, og vi kunde derfor i den henseende fortsætte under de hjemlige forhold. Præstespørgsmaalet voldte heller ingen vanskeligheder. Jeg vilde gerne fortsætte som menighedens præst, og jeg havde indtryk af, at menigheden gerne vilde beholde mig. I vinter er det nu ordnet saadan, at jeg prædiker 2 gange om maaneden og alle helligdage i Rønshoved. En gang om maaneden prædiker jeg i Randers og Mellerup og en gang i Frederiksborg frimenighed.

D. 30.—31. august og 1. september holdt vi vennemøde paa Rønshoved højskole. Paa den maade vilde vi gerne slutte vor gerning der. Der var kommen over 100 boende gæster, og desuden deltog mange af vore venner her fra egnen. Ejnar Skovrup, Anders Nørgaard og jeg talte. Vi er taknemlige for, at vi fik det møde. Det blev vist for os alle en styrkelse i troen paa det liv, Gud giver os at leve som danske og som kristne. Gud ske lov for, at vi aldrig skal være ene i de sværeste stunder i vort liv. Vi kan trygt stole paa, at Gud altid vil være hos os, naar vi blot vil give ham lov til det, og han sender os ogsaa gode og kærlige mennesker, der vil hjælpe os med at bære vore byrder. Derfor siger vi af hjertet Gud og mennesker tak for den hjælp, vi fik til at leve og virke paa Rønshoved højskole i 20 aar.

D. 1. september tog jeg af sted paa en 6 ugers foredragsrejse, og da jeg vendte tilbage, var det ikke til Rønshoved, men til Højbjerggaard i Bækken i Rinkenæs sogn. Min stakkels kone maatte alene forestaa en nødvendig ombygning paa gaarden og hele flytningen. Det tog stærkt paa hendes

kræfter, og hun havde vist heller ikke kunnet klare det hele, hvis venner ikke havde hjulpet hende. Nu er hun dog ved at komme til kræfter igen.

Vi har faaet det hyggeligt og godt i vort nye hjem, og I vil glæde os med et besøg, naar jeres vej falder her forbi. Foreløbig har jeg dog kun været hjemme, naar jeg skulde prædike, og det bliver vist ikke anderledes i vinter.

D. 23. november holdt Haarder et aabningsmøde for vinterskolen og for hans overtagelse af Rønshoved højskole. Vi ønskede ham alle god lykke med hans arbejde og fremgang for skolen i de kommende aar. Haarder har begyndt med 44 elever, saa det er en god begyndelse.

Jeg slutter saa denne sidste dagbog, som jeg skal skrive, med en hjertelig tak til jer alle for det sidste aar og for alle de foregaaende.

Gud velsigne jer alle, og han være med os alle gennem de strenge tider, som nu forestaar.

Gud bevare Danmark!

Aage Møller.

RØNSHOVED HØJSKOLE.

OKTOBER — DECEMBER 1941.

Som de gamle Rønshovedelever vil vide, skete der i Juni et Forstanderskifte paa deres gamle Skole. Vi, der er kommet til, er klare over, at Meddelelsen om dette Skifte har været et smerteligt Budskab for Aage Møllers gamle Elever. Rønshoved-Elever har vist endnu mere end Højskoleelever i Almindelighed følt sig knyttet til deres Forstander. Desto vanskeligere vil det uden Tvivl være for dem at gøre sig fortrolige med Tanken om, at nye Folk nu fortsætter Gerningen paa Rønshoved Højskole.

Vi er alle enige om at beklage, at Aage Møller maatte finde det nødvendigt at ophøre med sin Højskolevirksomhed. Næppe nogen har vist en saa klar Højskolelinie som han. Men da hans Beslutning stod fast, og han selv henvendte sig til os om at fortsætte Gerningen hernede, mente vi ikke, vi kunde undslaa os, selv om det var svært at bryde op fra Askov.

Aage Møller har flere Gange udtalt — baade offentligt og privat — at han ønskede Skolen al mulig Fremgang. Vi ved, at dette Ønske deles af hans gamle Elever, og det glæder vi os over — og saa har vi iøvrigt taget fat paa Arbejdet med det bedste Haab om, at Gerningen her maa tjene den store Sag, som vi i Dag mere end nogen Sinde alle har paa Hjerte.

*

Den 30. September rykkede vi Teltpælene op i Askov og rullede mod Syd i store Flyttebiler og i vor egen lille private Morris, der var blevet frigivet i den højtidelige Anledning. Fru Møller havde hejst Flaget for os. Det kunde vi se i stor Afstand, og vi følte det som et smukt Velkommen til vor nye Virkeplads. Da vi naaede helt hen til Skolen, blev vi øjeblikkeligt opslugt af Travlheden. Aage Møllers var endnu ikke helt flyttet ud, og da vi tog fat paa Udlæsningen, afgav efterhaanden hele Sceneriet et, tør jeg nok sige, broget Billede. At vi alligevel ikke blev grebet af dump Fortvivlelse ved Tanken om, hvorledes vi skulde faa Orden i hele dette Kaos, skyldtes dels

vor store Travlhed og endelig ogsaa den Omstændighed, at det de første Dage var det dejligste Vejr, og hvem kan i Længden være i daarligt Humør, naar han hele Tiden kan glæde sig over den skønneste Udsigt over Flensborg Fjord — badet i Efteraarssolens fine og milde Skær? Vi kunde ikke! Der skete iøvrigt det mærkelige, at vore Børn allerede den første Dag, vi kom hertil, sporløst forsvandt. Der var saa meget nyt at gaa paa Opdagelse i, saa meget vældigt spændende at lege i og med, at de kun kom for Dagen, naar den værste Sult drev dem frem, eller naar Mørket satte en ubønhørlig Stopper for Dagens store Bedrifter. Ved Maaltiderne og om Aftenen maatte vi saa holde Mandtal, og til Beroligelse for Venner og Bekendte kan jeg meddele, at vi stadig har dem alle fire, og at de stadig er lige optaget af dette spændende Sted. Jeg tror ikke, at de et eneste Øjeblik har længtes tilbage til Askov, selv om baade de og vi maatte forlade mange gode Venner dér — og en lykkelig og herlig Tid i det hele taget.

Oktober var fyldt med Travlhed. En Flytning kræver altid Reparationer og Istandsættelser, og det gælder i særlig Grad, naar der er Tale om Overtagelsen af en Skole. Vi har haft alle mulige Haandværkere. Baade Privatlejligheden og Klasseværelserne fik en Omgang. Vi fik indlagt „Træk og slip“ i Elevbygningen, nyt Gulv i Elevgangen etc. Alt imens var jeg selv ude at holde Foredrag, i Oktober dog næsten udelukkende i den ret nære Omegn: Sundved, Als, Kollund etc. At Egnen vilde bruge mine Kræfter, opfattede jeg som en saa smuk Tillidsærklæring, at jeg ikke mente, jeg kunde undslaa mig, selv om jeg egentlig havde nok om Ørerne hjemme paa Skolen. Her maatte min Kone nu tage det største Ansvar — sammen med vore flinke Hjælpere — og det gik egentlig storartet.

Den 29. Oktober havde en Kreds af Egnens Folk indbudt til et Velkomstmøde paa Græsehjemmet i Kollund. Her var kommet ca. 70 Mennesker til Stede fra hele Strækningen Frøslev—Graasten, og vi havde nogle gode Timer sammen med gamle og nye Venner, der baade gav os gode Raad og hjertelige Velkomstord.

Den 3. November oprandt saa den store Dag, da vi skulde modtage vort første Elevhold. Det blev ikke helt saa stort, som vi en Overgang ventede, men det blev dog til 44, et ganske smukt Tal i Forhold til tidligere Aar. Naar der kom saa forholdsvis mange, skyldes det jo nok noget den stærkere Tilstrømning til Højskolerne i det hele taget, men ogsaa — og ikke mindst — at gamle Askov-elever, gamle Rønshovedelever og Skolens og vore gode Venner i det hele taget har villet hjælpe os paa vor udsatte og vanskelige Post. Vi gør nu, hvad vi kan for at skaffe vore Elever en god Vinter, og vi tror nok, det skal lykkes.

En stor Hjælp har vi i den Henseende i vore Lærere. Den første,

vi antog, var Søren Fink, der har taget Lærereksamen fra Silkeborg og i nogle Aar har været Lærer i Aarhus. Da vi henvendte os til ham, gav han øjeblikkelig Afkald paa en god og fast Stilling for at komme ned og hjælpe os i det dengang temmelig uvisse. Han tog nogle drøje Tag for os allerede i Oktober. Den ene Dag tog han Roer op, den næste ordnede han Mørkelægning, den næste igen tog han et Foredrag, jeg ikke kunde overkomme. Og alt gjorde han lige godt. I Vinter underviser han i dansk og nordisk Litteratur, Sundhedslære, Gymnastik og Regning.

Da Elevindmeldelserne stadig tog til, blev vi hurtigt klar over, at vi maatte have en Lærer til. Jeg skrev til Orla Andersen, som jeg — det gælder iøvrigt ogsaa Fink — havde haft som Elev paa Askov nordiske Lærerkursus. Ogsaa fra ham fik jeg straks og blankt ja. Orla Andersen er uddannet paa Elbæk, har taget Aarskursus i Historie og Dansk i København og er desuden særligt uddannet i Sang. Han har ældre dansk Litteratur, Kunsthistorie, Kirkehistorie og Sang som sine særlige Fag i Vinter, og han glæder os ofte med sin smukke Sangstemme, der er noget helt ud over det almindelige.

Selv har jeg Danmarkshistorie, Verdenshistorie, Samfundslære og Dansk.

Asta Kragh Hansen, der er uddannet paa Askov, Snoghøj og paa Statens Gymnastikinstitut, leder Delingsføreruddannelsen for Pigerne. Hun er Datter af afdøde Forstander Poul Hansen, Vallekilde, og repræsenterer saaledes de bedste Traditioner indenfor dansk Højskole. Sammen med en flink ung Medhjælper, Anna Jeppesen, underviser hun ogsaa i Haandarbejde.

Endelig har vi to ugentlige Gæstelærere, som betyder meget baade for Eleverne og os. Det er D. N. U.s Ungdomskonsulent Tage Albertsen, hvis Skyld det er, at vi i det hele taget har taget Delingsføreruddannelsen op som et særligt Fag paa Rønshoved. Sammen med Fink uddanner han de mandlige Delingsførere. Den anden Gæstelærer er Carla Schibler, der underviser i Grænselære og Folkedans. At det er fornøjelige og udbytterige Timer, véd alle, der kender Schibler.

For at alt skal gaa godt, maa der imidlertid ogsaa gøres et dygtigt, ansvarsbevidst og af det rette Sindelag baaret Arbejde i Køkken, Have, Mark og Stald. Her kan vi ikke nævne alle, men vil fremhæve vor Køkkenschef Olga Lilholt og vor Gartner Juel Nielsen.

Nu har Læserne et Indtryk af hele Skudens Besætning. Den 3. November var Sejlene rebede. Sejladsen kunde begynde. Eleverne ankom planmæssigt, og Kl. 8 kunde jeg byde vort første Elevhold velkommen til Skolen og til Vinterens Arbejde.

VELKOMSTTALE TIL ELEVERNE DEN 3. NOVBR. 1941

Et hjerteligt Velkommen til det 41. Elevhold paa Rønshoved Højskole.

Vi har i den forløbne Maaned haft travlt, særdeles travlt med at faa alt i Orden til jeres Komme. Vi naaede ikke alt, men vi har gjort vort Bedste.

Og saa skulde vi da i Fællesskab tage fat paa Arbejdet og Samarbejdet for denne Vinter. Jeg har faaet nøjagtigt de Lærere, jeg henvendte mig til. De har alle tidligere været mine Elever, saa jeg kender dem. Jeg ved, at hele Lærerkredsen paa Rønshoved arbejder ud fra det samme Livssyn. Det giver Kraft, Tryghed og Ro i Arbejdet.

Men Samarbejdet, som vi indbyder til, skal I ogsaa yde jeres Bidrag til, om ellers det hele skal lykkes. Det tror vi ogsaa, I kan og vil. Ganske vist ved vi endnu ikke meget om jer, men vi ved dog noget, som forbinder os, og som giver os Forventning om, at vi alle gaar ind til denne Vinters Arbejde og Oplevelser med — ja, det vil jeg tro — den rette Indstilling.

Sagen er den, at ingen af os har valgt det, der laa nærmest og lige for. Min Kone og jeg havde en Gerning paa Askov, som vi var meget glade for, og vi havde det der næsten lige saa trygt og fint som statsansatte. Vi tog herved for at gøre, hvad vi kunde, for at Grænseskolen ikke skulde gaa ned netop nu. For vore Lærere gælder i nogen Grad det samme. Heller ikke de har foretrukket Trygheden for Opgaven under uvisse Kaar. Og noget af det samme gælder for jer. De fleste af jer er kommet langt borte fra. I kunde have valgt en langt nærmere Skole. I kunde have taget paa en Fagskole, en Husholdnings- eller Landbrugsskole. De faar jo som bekendt først fuldt, for der lærer man da »noget, man har Brug for«. I kunde have valgt en af de store Skoler med over 100 Elever og i fuldt Sving. I kunde have lyttet til advarende Røster om, at det skulde være særlig farligt at vove sig saa langt mod Syd. Der gaar saa mange Rygter, og selv om det kun er Rygter, har de sikkert alligevel skrækket ad-

skillige. Men altsaa ikke jer. I vovede Springet og kom til Danmarks Grænehøjskole, der i Sommer kun havde 14 Elever. Jo, det forbinder os paa Forhaand. Ingen af os er kommet herved, fordi det var en Selvfølge, eller fordi vi fulgte Strømmen. Der maatte en Beslutning til. Men netop dette giver os et begrundet Haab om, at vi kan forstaa og finde hinanden i Arbejde og Samarbejde i denne Vinter, der har saa mørke Konturer, men maaske netop derfor har en særlig indre Rigdom at bringe.

*

Vi byder jer Velkommen, ikke blot til Rønshoved, men til den danske Højskole. Det er lettere nu end for faa Aar tilbage. Dengang vidste man nok i Udlandet, at der var noget mærkeligt, der hed den danske Højskole. Mærkelig, fordi den ikke gav nogen Eksamen, ikke Adgang til nogen bestemt Stilling, ikke øgede Lønchancer. Blot med det Formaal at hjælpe den unge til Klarhed over sig selv, til at se sit Liv i Slægtens og Folkets Sammenhæng og med Ansvar over for Gud, for at han kan modnes til som fri Personlighed at gøre sin Indsats.

Udlændinge misundte os ofte Højskolen og ønskede, at deres egne unge kunde komme paa lignende Skoler. Men herhjemme kunde man ikke saa sjældent møde det Synspunkt, at Højskolen det var da noget fortidigt. Navnlig i Bykredse kunde man støde paa den Opfattelse. Det kunde gaa saa bagvendt, at Danske skulde Vejen om ad Udlandet for at opdage, hvad den danske Højskole var og betød. Men det skal ogsaa siges, at de, der omsider kom i Forbindelse med Højskolen — ogsaa fra helt andre Lag — de blev som Regel optagne af den og fattede Kærlighed til den.

I Dag har det danske Folk ikke svært ved at forstaa Højskolens Betydning. Det er maaske ikke helt, som det bør være, at Landbrugsskolerne i Aar i særlig Grad blev overfyldte. Det er Frigørelsen gennem *Højskolen*, der ligger bag vort Folks enestaaende Indsats efter 1864. Først den aandelige Frigørelse, derefter Indsatsen i Hverdagen. Landbrugssko-

lerne maa pænt nøjes med at kalde sig Børn af Højskolen, hvad de iøvrigt ogsaa gør.

Men, som antydet, i Dag forstaar det danske Folk Højskolens Betydning. Fra alle Sider ser man i vort Lands dybe Nød hen til Højskolen med de største Forhaabninger, naar det gælder Landets Genrejsning. Stormen har blæst saa meget Sprinkelværk over Ende. Omsider er man blevet klar over, at det, Højskolen bygger paa, det er nok alligevel det, der holder, naar alt det andet falder.

En Bevægelse som Dansk Ungdomssamvirke, der i saa udpræget Grad hænger sammen med vor øjeblikkelige Situation, peger paa noget af det, Højskolen altid har betonet. Den har aldrig anerkendt noget Skel mellem fattig og rig, læg og lærd, Land og By. Den har advaret mod Partiskel, der gik saa dybt, at man over dem glemte det, som var større. Partierne er naturlige i et frit Folk, hvor ikke alle kan have de samme Meninger, men det er netop en Forudsætning for den frie Meningsudveksling, at vi føler os fælles om det store. Vi gaar adskilt, men vi slaar samlet.

Men Viljen til Samarbejde er ikke nok. Højskolen kræver mere.

Saxo fortæller i sin Danesaga om, hvordan Folket under Kong Vermund oplevede mange rolige og fredfyldte Aar. Men det var Folkets og Vermunds store Sorg, at Kongesønnen Uffe syntes saa lidet værdig til at overtage Faderens Kongesæde. Uffe var stor og stærk af Legeme, men tilsyneladende sløv og dorsk af Sjæl. Aldrig deltog han i Spil og Leg, aldrig viste han det ringeste Smil paa Læben. Vermund søgte at bøde paa hans Mangler ved at faa ham godt gift. Men selv om det nok kan hjælpe en Del med en dygtig Kone, var det dog ikke nok for den, der skulde bære Landets Krone.

Da Vermund var blevet blind af Ælde, regnede Sakserne Landet for høvdingeløst. De sendte derfor Bud til ham om at overlade Styret til Sakslands Konge, da han ej burde trække sit Styre saaledes i Langdrag, at Landet laa lovløst og værgeløst hen. Hvor kunde en Mand gælde for Konge,

der paa Sjæl og Syn var lige blind og ynkelig omtaaget af Ælde. Sluttelig udfordrede Sakserne til Tvekamp. Men vilde Danskerne ikke gaa ind paa deres Forlangende, da vankede der ikke Venneraad, men Sværds slag, saa de blev nødt til at afstaa, hvad de ej frivilligt vilde give.

Vermund tilbyder nu selv at gaa i Kamp. Men den Tanke, at Sakserkongen skulde maale sig med en blind Mand i Kamp, afviser Sakserne som komplet latterlig. Nej, saa maatte hellere Kongesønnerne i to Lande tage Dysten. Det Forslag gjorde imidlertid Danskerne aldeles stumme. Hvad skulde de stille op med den dvaske Uffe.

Da taler pludselig Uffe. Og han taler godt. Sakserkongen kan spare sig sin Haan. Landet er ikke forsvarsløst, som han tror. Det hegnes baade af Sværd og Snilde. Og han, Kongesønnen, er parat. Sakserne kan bare komme. Ja, de maa stille to Mand mod een.

Men hvorfor har du aldrig sagt noget før, spurgte Vermund sin Søn, da han omsider var blevet overbevist om, at det virkelig var ham, der havde talt.

Uffe svarede, at hidtil havde hans Faders Værgemaal været ham nok. Men da han nu havde oplevet, at de vise Mænd herhjemme blev sat til Vægs af tungesvære Udlændinge, da maatte han tale, og nu vilde han ved ny Manddomsprøve omstyrte Mindet om svunden Skændsel.

*

Ogsaa vi har oplevet mange fredfyldte Aar. Kan hænde, der groede lidt for meget Fedt om Hjerterødderne. Kan hænde vi glemte at skønne paa de Værdier, vi havde faaet saa let. Da kommer Dagen, hvor man spørger: Hvordan er Kongesønnerne?

I er endnu under de gamles Værgemaal. Det gælder ogsaa, saa længe I er her paa Skolen. Her maa I høre de gamles Røst gennem Historie og Digtning. Men naar I er færdige her, da skal I mere og mere forberede jer paa selv at give Svaret.

Derpaa maa I unge svare,
 det til eder staar. — —
 Hører det, I Ungersvende,
 bedre Dag staar op af denne,
 om I svigter ej.
 Hører det, I danske Piger,
 eders Sag det er,
 uden eder Dagen viger,
 vokser kun med jer!

Velkommen til Vinterens Arbejde og velkommen til Danmarks Grænseskole.

Hernede taler alt om Daad. I Skolens nære Omegn faldt den første danske Soldat i 1848, her er rejst Mindesmærker over danske faldne den 9. April 1940, paa Fjorden herude døde Dronning Margrethe, efter at hun havde samlet hele Norden, men desværre inden hun havde bragt Leddet mod Syd i Lave. Fra jeres Vinduer kan I se over til Lyksborg, de danske Kongers Stamslot. Lad det minde jer om det danske Folks Samlingsmærke i Dag!

Skulde noget gaa jer imod, da gaa en Tur langs Flensborg Fjord. Og skulde Egnens Skønhed ikke være nok til at faa jer til at glemme Smaaærgrelser og private Smaasorger, da lyt til Mor Danmark, for hun taler allertydeligst ved Flensborg Fjord.

*

Saa begyndte Hverdagen, og den er gaaet godt. Vi har lært at sætte stor Pris paa vore flinke og dygtige Elever. Der er en Samlethed over Arbejdet og Samværet fra Morgenandagten til Aftensangen. Der er en Atmosfære, som gør tryk. Det kan vi ikke nok som glæde os over.

Dagene gik hurtigt. Snart blev det den 23. November, og dermed oprandt Dagen for det mere officielle Aabningsmøde. Det indlededes med en Gudstjeneste, ved hvilken Aage Møller prædikede.

Efter en kort Pause og for en overfyldt Sal holdt jeg derefter

AABNINGSTALEN

— Stig op af Graven, du Slægt, som døde!
 Forkynd dit Fald og afmal din Brøde!
 Advar os for Udslettelsens Dom
 og vis os, hvorfra din Frelse kom.

Men I, som lyste i Tider dunkle,
som klare Nordlys ved Midnat funkle, —
I store Aander, som over Jord
med Frelsens evige Banner for,
da Herren mægtig sin Haand udstrakte
og Folkeanden til Liv genvakte, —
lys atter for os fra natlig Tid,
I Aandekæmper i Herrens Strid!

Og, blunder atter i Blødheds Drømme
mit Fædreland ved de dybe Strømme,
hvad heller raser i blinde Lyst
forvildet Slægt mod sit eget Bryst:
da ryster Sjælen og vækker Aanden
og styrker Hjertet og ruster Haanden
til dansk, til stor og til herlig Id,
til Danmarks Frelse i Nødens Tid!

Denne Indledning blev brugt, da Forstander Wegener indviede Verdens og Danmarks første Højskole i Rødding i 1844. Og de Spørgsmaal, som Wegener stillede i Forbindelse med sin Tale, har en mærkelig Aktualitet i Dag, da vi under en ny Storm genaabner Højskolen ved Flensborg Fjord.

Hvad vilde Absalon og Valdemar sige til os, om de i Dag stod op af Graven, sagde Wegener i sin Indvielsestale. Hvad om Absalon spurgte: Sønner af de Fædre, jeg en Gang førte til Sejr, hvorledes har I forsvaret det Rige, jeg og min Herre Valdemar efterlod jer?

Det er tydeligt, at Wegener ikke mener, at hans Tilhørere den Gang vilde være glade ved at give Svaret. Sønderjylland stod over for den truende Fortyskning. Og det værste var, at Danmark ikke kunde siges at være uden Skyld. I Aarhundreder havde den danske Stat tilladt en Ordning, der fremhjalp Opkomsten og Befæstelsen af Slesvig-Holstenen, den stadige Giftbrod mod Danmarks Hjerter. I Aarhundreder havde man gjort Betegnelsen »de tyske Hertugdømmer« til det næsten officielle Navn paa Holsten og Sønderjylland. Det vidner om, hvor uendeligt ene den danske

Befolkning maatte staa under det stadige Pres fra Syd. De i sig selv værdifulde aandelige Strømninger fra Syd: Reformation og Romantik, fik her saare skadelige Bivirkninger. Den økonomiske Rigdom fra Syd virkede i samme Retning. »Den ene kom i Glansen af Rigdom og af Magt —« Det danske var Fattigdom, til Tider endda tilsat en selvopløsende Selvforagt. Og her blev Tonen givet an fra oven. »Kun dansk med sin Tjener man talte.« Ja, Fattigdom og Usselhed var dansk, det fine og fornemme og rige var tysk. Hvilket vældigt Pres maatte det ikke udsætte Befolkningen for! Ikke underligt, at mange vaklede, navnlig da inden for de fornemmes og mægtiges Kreds, fordi Vinden inden for disse Kredse nu engang blæste i den Retning, og fordi saa lidt gik imod. Ikke underligt, at det var den jævne Befolkning, der maatte kaldes paa, naar der i sidste Øjeblik skulde vækkes en dansk Selvbesindelse. Det var en lille Købmand fra Haderslev, P. Chr. Koch, der saa sent som i 1838 stiftede Sønderjyllands første danske Avis. »Peberhandleren fra Papegøjestræde« haanede man ham med at kalde ham. Det var Bogbinder-svenden N. Chr. Nissen, det var den halte Urmager Fischer fra Aabenraa, der, naar Kampen syntes ham alt for haabløs, gik op paa sit Loft og saa paa Stjernerne og derved fik Hvile i Sindet. Det var den kriseramte Bonde Nis Lorenzen fra Halk, der første Gang talte den danske Sag i Slesvigs Stændersal. Skuffelser led de alle, men de straalte i Dag som Lys paa Danmarks Himmel, fordi de ikke svigtede deres Kald. Derimod er alle de fine Embedsmænd, Præster etc., som ikke forstod deres Tid, for hvem det hele blot var Postyr, som hindredes af Magelighed og Avancementsmuligheder, nu mere døde end de Kirkebogsblade, hvorpaa deres Navne gemmes.

Det var Sønderjyllands egen jævne Befolkning, der tog Stødet. Det er til denne Befolkning, den første danske Højskole henvender sig. Den unge skal lære at elske sit Land, dets Sprog, dets Historie og Minder. Men vel at mærke baade Folkets Dyder og Lyder, for uden dette er al Lærdom en Ulykke. Den unge skulde lære Kærlighed til det rene, store, ædle og skønne, lære at staa fast i Modgang og Strid og op-

ofre sig for Sandhed og Ret, til at foragte forfængelig Ære og udvortes Glimmer, til at træde Faren under Øjne, hvor og naar den viste sig, til ikke at smigre og krybe for sin Overmand eller hovmode sig over for sin Undermand. Han skulde lære at betragte sig selv som intet over for sit Fædreland. Dets Interesse, Hæder, Lykke og Frelse maatte være ham alt.

Det var den brede Befolkning, Højskolen henvendte sig til; der var det, *de* fandtes, der ikke havde bøjet Knæ for Baal. Det er til Befolkningen i sin Helhed, Højskolen i Dag henvender sig, det er til den, vi vender os, men først med en Tak, som vi retter til Beboerne paa denne Egn, baade dem, der hidtil har staaet samlet om denne Skole, og dem, der endnu ikke har fundet herhen, baade til nulevende og tidligere Generationer. Ikke mindst til dem, der har taget Tørnen gennem de mange Aar, den gamle bosiddende Befolkning. I har ikke her som i Rødning haft Kongerigets Kraftkilder nær inde paa Livet. Men I har alligevel holdt ud paa jeres Post, ud fra en sikker indre Følelse af, at det nu var paa Dansk, I skulde møde, hvad der kunde give jeres Liv Indhold og Fylde. Vi ved, at vi er jer megen Tak skyldige. Uden jeres sejge, støtte og uforanderlige Vedholden ved det danske var vi ikke her — hverken de, der er flyttet her ned siden 1920, eller Rønshoved Højskole, eller vi, der nu driver denne Skole. Det var jer, der stemte Dansk, der talte Dansk og vedblev at tale Dansk, fordi det nu engang var Hjertets Røst, det ægte og sande for jer.

Det næste Afsnit i Sønderjyllands Historie præges af Modsætningen mellem Statsprincippet og det folkelige. Den første Højskole henvender sig tydeligt til Bønderne og har som tydeligt Maal at vække til national Selvbesindelse, selv om den ogsaa vilde mere. Men Kold kunde nok i nogen Grad have Ret, selv om han tager lidt paa de andres Bekostning, naar han hævdede, at Skolen i Rødning fandt sin Plads i Kampen mellem Dansk og Tysk, mens Modsætningen for ham var Kampen mellem Liv og Død. Det, der sker i 1850'erne, bliver en Sammenkædning af det nationale og det folkelige. Og naar det skete, havde Kold sin store

Andel deri. Løgumklosterbevægelsen var paavirket fra de Kredse, hvor Kold havde haft sin Gerning. Det Krav, Løgumklostermændene fremsætter, er Kravet om Sandhed i aandelige Forhold og netop derfor Kravet om national Frihed for Danske som for Tyske. Ligesom man i det gamle Land skulde have Ret til at slutté sig sammen i frie Menigheder, saaledes skulde man nationalt have Ret til at mødes i det, man nationalt var fælles om. Man skulde have Frihed til at forkynde sit nationale Syn baade fra tysk og dansk Side. Var der Frihed, saa vilde Slesvigs Befolkning blive dansk til sidst, fordi det danske nu en Gang var naturligtst og alene helt ægte for denne gamle danske Befolkning, der kun ved Tidernes Ugunst var blevet fremmed for sig selv. Dansk Tale, dansk Færd skulde virke i sig selv. »Den anden rakte Haanden jævnt og stille.«

Det er givet, at Sønderjylland har betydet overordentlig meget for Højskolen. Ikke tilfældigt blev Tiden efter 1864 Højskolernes store Tid, ikke tilfældigt blev den første Højskole grundlagt fra Skamlingsbanken.

Men det er lige saa sikkert, at den folkelige Bevægelse i Danmark i højeste Grad har sat sit Præg paa vort nationale Syn. Nu vil ingen kunne gentage Kolds Ord om, at det udelukkende er Kampen mellem Tysk og Dansk, der præger de sønderjyske Højskoler, mens det er Kampen mellem Liv og Død, mellem det vaagne og slappe, der præger de andre Højskoler. Det danske Højskolesyn kæmper overalt for det samme, for Livet mod Døden, men her nede ses det tydeligst, at Højskolerne netop i denne Kamp maa kæmpe imod Fortrykningen, fordi det altid er en frygtelig Trusel mod Livet, naar Mennesker bliver fremmede for sig selv, naar de vrager det, der er sandt og ægte for dem.

Er os tomme Ord og Lyde
 eget Folk og Fædreland,
 ved vi ej, hvad de betyde
 mer end Mængde, Muld og Strand,
 Tant er og hvert Ord, vi tale
 om Guds Riges Bjerg og Dale — —

Efter 1864 er Danmarks nationale Kamplinie klar. Det er vor Styrke i den Tid, der følger. For Højskolerne betyder det nationale Spørgsmaal en stadig Livsnærhed, for Sønderjyderne betyder det folkelige Grundlag en saa vidt jeg kan se, enestaaende Rodfæstethed i det nationale Arbejde. Ud fra det arbejder de alle. Hans A. Krüger i sit Retsstandpunkt, Junggren i sin Hævdelse af, at det, vi ubetinget kræver for os selv, ønsker vi ogsaa at tilstaa andre. Gustav Johansens Brændemærkning af Europas og det tyske Folks Samvittighed, H. P. Hanssens kraftige Hævdelse af umistelige Rettigheder.

Alt, hvad Fædrene har kæmpet,
Mødrene har grædt,
har den Herre stille lempet,
saa vi vandt vor Ret.

og

Du kan vel kro dig af Døgnets Kaar
og af Sejren, de har dig skabt;
men du fører en Kamp imod tusind Aar,
og i den har du visselig tabt.

Jens Jessens og Ernst Christiansens Kamp for Danskheden, lige utrættet trods haarde Slag. Ingen Steder talte Hjertet stærkere end hos Sydslesvigs Danske, ingen Steder har det blødt mere.

Ogsaa disse Folk vil jeg takke i Dag. Ogsaa de har gjort deres til, at det folkelige Arbejde har en Virkeplads i disse Egne. Alle var de ranke Personligheder, paa hvis Skjold der ikke kunde sættes en Plet. Vore Modstandere kan ikke pege paa en Kamp, der er ført med saa blanke Vaaben, eller paa saa frie og ranke, saa helstøbte Personligheder.

Min tredje Tak vil jeg rette til dem, der direkte har givet Mulighed for, at Gerningen her kunde fortsættes. Jeg har været i Forbindelse med alle de nationale Foreninger, der alle har mødt mig med den største Venlighed og Forstaaelse, og jeg vil gerne rette en særlig Tak til dem. Jeg vil adressere Takken til Grænseforeningen til Grosserer Michaelsen, Lunderskov, til Sprogforeningen til dens Formand Jakob Petersen, der har skænket os 125 Bøger til vort Bibliotek, og

som har gjort os den Glæde at tale her i Dag, til Skoleforeningen gennem dens Formand, Landstingsmand Jepsen Christensen, til Dansk-nordisk Ungdomsforbund gennem Lærer Markussen.

En Tak til Aage Møller og Hustru, der henvendte sig til os. Tak, fordi I gav Skolen et Ansigt i den danske Højskoleverden. Og Tak, fordi I fandt dette Sted, det skønneste Sted i Danmark. Ogsaa Tak, fordi I viste den Forstaaelse, at I ikke paa nogen Maade søgte at binde Skolen til bestemte Former, men hele Tiden har betonet, at jeg maatte forme Skolen, som vi nu kunde det og kunde tage Ansvar derfor. Nu maa min Kone og jeg give Skolen vort Præg.

Som Højskolemand har jeg ogsaa meget at takke Aage Møller for. Det er Aage Møller, der har sagt til os, at det i vort Livs afgørende Øjeblikke ikke er det afgørende, hvad vi vil, ikke det afgørende, hvad vi kan, men det afgørende, hvad vi skal. Da derfor Kaldet kom hernede fra Flensborg Fjord og kom i Danmarks dybe Nød, da var vi klar over, at vi maatte sige Ja. Kun saadan blev der Sandhed i de Ord, vi havde sagt, talt og sunget. Ingen var nærmere til det end vi. Det var vor Kærlighed til Danmark, der bar os herved, det er den, der skal bære vor Gerning her. Men Kærligheden til Danmark, som Gud gav os det. I Bevidstheden om, at naar det er afgørende for os ogsaa at gøre vort for at holde dette Land dansk, saa er vi med til at hjælpe til, at vort Folk følger Guds Bestemmelse, Guds Kald.

Vor gamle Veninde, Fru Ingeborg Appel i Askov, har i aandelig Forstand testamenteret os Askovs første Fane. Den bærer Inskriptionen: Med Gud for Fædreland og Modersmaal. Den Gave er vi allergladest for. Den Indskrift vil vi sætte over Gerningen her, visse paa, at naar Gerningen ses i dette Lys, da er det virkelig vort Folks Fremtid og Lykke, vi arbejder for. Guds Kærlighed og Danmarks Lykke, det Budskab lyser stærkest i mørke Tider.

Men I, som lyste i Tider dunkle,
som klare Nordlys ved Midnat funkler,
I store Aander, som over Jord
med Frelsens evige Banner for,

da Herren mægtig sin Haand udrakte
 og Folkeanden til Liv genvakte, —
 lys atter for os fra natlig Tid,
 I Aandekæmper i Herrens Strid.

Ja, det er vor Bøn og vort Haab, at de maa lyse i vor Gerning. Det er det, vort Land og Folk trænger til nu mere end nogen Sinde. Hvad om Absalon i Dag stod op af Graven og spurgte: Sønner af Fædre, jeg engang førte til Hæder og Sejr, hvorledes har I forsvaret det Rige, jeg og min Herre Valdemar efterlod jer?

Ja, i Sandhed, vi maatte staa mere beskæmmede end 1840'ernes Slægt. Den Gang var en Landsdel truet. I Dag er hele Landet under fremmed Besættelse. Sandt er det, at atter har Fædrelandet ved de dybe Strømme blundet i Blødheds Drømme. Sandt ogsaa, smerteligt sandt, at forvildet Slægt raser mod eget Bryst.

Men da gælder det ogsaa mere end nogen Sinde, og her skulde Rønshoved Højskole ved Flensborg Fjord ligge midt i Landet:

da ryster Sjælen og vækker Aanden
 og styrker Hjertet og ruster Haanden
 til dansk, til stor og til herlig Id,
til Danmarks Frelse i Nødens Tid!

Højskolen staar anderledes nu end i 1844. Den har vundet i Erfaring, men maaske nok mistet det nyes Friskhed. Den staar paa ydre Felter stærkere, ogsaa i den Henseende, at ydre Dygtighed og Velstand ikke kan siges at møde stærkere fra Syd end Nord. Den staar i Dag med et afklaret nationalt Syn at arbejde ud fra. Vi vil ikke gaa andres Ret for nær, men vi kræver netop derfor med desto større Styrke vor Ret respekteret til at leve som Danske. Vi ved, at det for os er Livet om at gøre. Men vi mener heller ikke, at nogen kan tage denne Ret fra os, naar vi ikke svigter selv. Dette giver os et bestandigt Haab om,

at immer det dages dog paany,
 hvor Hjerterne Morgen vente.

Det giver os Forvisningen om, at der i vort Folk altid vil være Øre for den Livets Tale, som ej forældes.

Man sang „Moders Navn er en himmelsk Lyd“, hvorefter Slotspræst *Oscar Geismar* talte om

FOLKEAANDEN OG HELLIGAANDEN.

Som bekendt omgaves den egentlige Tempelkerne i Jerusalem af en vidtstrakt Hedningenes Forgaard, som paa Jesu Tid, da Jødedommen drev en omfattende Verdensmission, var Samlingsstedet for de gudfrygtige af alle Folkeslag, som havde Sindet vendt mod Israels Gud, men endnu ikke havde haft Mod til at tage Lovens Byrde paa sig og dermed overskride den Tærskel, som skilte Forgaarden fra selve Helligdommen. Hedningenes Forgaard var altsaa et Beredelsens Sted, som det for de helt udenforstaaende var en stor Lykke at finde Vej til, men hvor man kun med Forlis af den egentlige Frelse kunde dvæle Livet igennem. Dér lærte Hedningene Selvforglemmelsens, det store Knæfalds Salighed at kende, men den eneste sande Gud fandt de kun ved som vilde Grene at lade sig indpode paa Abrahams, Isaks og Jakobs Stamtræ.

Der er i denne det jødiske Tempels Opbygning en dyb Symbolik, der har sin Gyldighed endnu paa denne Dag. For os er Tempelkernen den Menighed, hvor Tilbedelsen er vendt mod ham, i hvem vi har mødt Gud vor Fader, og hvor Helligaanden er den store Læremester og Forsanger. Men uden om dette Allerhelligste strækker sig stadig en Hedningenes Forgaard, hvor Mennesker af alle Racer og Tungemaal lærer sig selv at kende som Mennesker og erfarer det, at kun gennem Selvforglemmelse og Selvhengivelse gaar Vejen til det ægte og værdifulde Menneskeliv, og naar den Erfaring er gjort, bliver de atter tjenlige til at modtage Evangeliet om den Gud, som er Jordens eneste legitime Enevoldskonge. Dette er den evige Sandhed i Grundtvigs Ord om »Menneske først og kristen saa«. Udenom Hedningenes Forgaard strækker sig atter den Jætteverden, hvor enhver er

sig selv nærmest, og hvor den enkelte kun ser den Muld, hvoraf han er taget, og derfor kun er i Stand til at tilbede sig selv. Her lægger Materialismen sit dødbringende Støv over Sjælene, og viger det, begynder de Skærmydsler, som danner Indledningen til den store alles Krig mod alle.

Om dette Jættehjem og om Overgangen derfra til Hedningenes Forgaard har vi i den sidste Menneskealder oplevet adskilligt, der i sig selv er megen Beundring værd. Hedningenes Forgaard er det store Værksted for Menneskeanden og Folkeanden, og allevegne, hvor disse Aander virker, drager Mennesker ind til Møde med Magter, som de føler er dem selv overlegne, og som de derfor ender med at tilbede. Hedningenes Forgaard er det store Religionernes Hjemsted, og lever Menneskene deres Liv for Alvor, møder de i Naturen og i Poesien, i Historien og Fædrelandet Glimt af den Aand, som i Sandhed er allestedsnærværende, og i dyb Taknemlighed glemmer de sig selv, ja, udsletter sig selv, for at leve i det, som har taget Magten over dem. Over Indgangen til den hellenske Nationalhelligdom staar Ordene: Kend dig selv! Og Meningen var denne: Kend dig selv i din Ringhed, din Afstand fra de evige Guder. Paa samme Maade lød det til Jøderne: Drag dine Sko af, thi du staar paa hellig Grund. Og over Indgangen til det ædle Menneskeliv læser vi nu Ordene: Glem dig selv!

Mest af alt er det Folkeanderne, som i de sidste Aartier har aabenbaret sig for Menneskenes Børn og har lært dem Selvforglemlens Lykke, og hvad vi i saa Henseende har oplevet baade indenfor og udenfor Danmarks Grænser maa fylde os med Beundring. Et Menneske, som knæler, er et Menneske i Funktion som Menneske og er altid et gribende Syn. Og naar de nuværende Trængselstider engang er opførte, og danske Mennesker atter kan trække Vejret frit, vil det blive os klart, at den Velsignelse fik vi ud af Modgangen, at vi fandt hinanden som Danske og med Virkelighedens Ret kunde gentage Digterens Ord til Danmark: »Vi kommer, naar du kalder og knæler i dit Skød.« Naar vi i disse Dage lytter til Danmarks Saga, hører vi vor Moders aartusind-

gamle Historie. Naar den danske Tunge rører sig i vor Mund, oplever vi i fuldeste Sandhed Modersmaalet som det Rosenbaand, der store og smaa omslynger. Vore nationale Symboler, vort Flag, vor Konge har vi i Nødens Time lært at elske som aldrig før. Og Folkeaaenden har gjort os visse derpaa, at hvad vi ejer med hinanden som Danske, skal ingen og intet kunne frarøve os. Baade Mennesker og Folkeslag oplever indadtil den rigeste Vækst i Modgangens Tider.

Men een Ting har vi ogsaa oplevet, fordi den med Kendsgerningernes Ildskrift staar indskrevet i disse Dages Historie: Skal Folkeaaendernes Herre komme over Menneskene, blive dem til varig Velsignelse, maa de hver for sig tage deres Riger til Len af den ene og samme enevældige Gud. Kun han er saa højt ophøjet, at alle Racer og Folkeslag er ham lige nære og lige kære, og ofrer Mennesker sig uden Tanke paa den eneste sande Gud hver for sig til deres separate Folkeaaend, gentager det sig her, som altid, at det næstbedste er det bedste værste Fjende, og Resultatet bliver det store Ragnarok. Og dette af den simple Grund, at Folkeaaenderne efter deres Væsen er Lokalguder og derfor kun kan øve en velsignelsesrig Gerning, naar det sker i Lydighed mod den store Overherre. Skal Jorden frelles fra den Undergang, som nu truer den, kan det aabenbart kun ske ved, at Gud gindsættes i sin Værdighed som alle Folkeslags Enevoldskonge. Enten maa Kristus blive »Frelser for alt, hvad frelles kan, vor og Alverdens Frelsermand«, eller Frelse er umulig. Og paa samme Maade gælder det indenfor hvert enkelt Folkeslag, at Helligaanden holder Folkeaaenden under sin velsignede Tugt og Ære, saa kun det faar Lov til at gro, som virkelig kan blive til Folkegavn og Grøde. Menneskenes Arvefjender, Synden og Døden, staar ogsaa Folkeaaenden afmægtig overfor. Saa det store Maal indenfor et Folkeslags Landemærker maa aabenbart være, at Folkeaaenden ydmygt tager sit Rige til Len af Gud og i Raad og Daad bøjer sig for hans Enevælde.

Netop dette var da ogsaa Grundtvigs store Fremtidstanke med det danske Folk. Han grundlagde sin Højskole

midt i Hedningenes Forgaard, for at danske Mennesker der kunde blive sig bevidste som danske, og til det Formaals Fremme pegte han paa Historien og Poesien som de store Hjælpeidler. Dér skulde Danmarks Ungdom lære Danmarks Historie, dets Sæd og Skik, dets Sind og Tanke at kende, ikke som en støvet Skolelærdom, men som et funkende Eventyr, og dér skulde Modersmaalet blive, ikke blot en nyttig Hjælp til Dagens Gerning, men selve Hjerternes Sprog. Men aldrig tænkte han sig denne Højskole som en Verden for sig, uden Forbindelse med Kristi Menighed og den Aand, som dér er den raadende. Mellem Højskolen og Kirken skulde Døren staa paa vid Gab, saa den folkeligt vakte Ungdom kunde føres frem til Knæfald for den store Enevoldskonge. En dansk og kristen Ungdom var det store Maal, som han satte al sin Kraft ind paa at naa. Et saadant Liv var det, han ønsked al sin Æt og pønsed paa med Flid at forberede.

Saa vil vi ønske jer, som nu skal begynde Gerningen paa Danmarks Grænseskole, Lykke til at vinde et godt Stykke frem ad denne Vej. Viljen har I, og saa skal Værket ogsaa nok lykkes. Gud give, at Rønshoved Højskole under jeres Ledelse maa blive et godt Værksted for Folkeaanden, saa dansk Ungdom her maa indvies til at videreføre Fædres Arv, men samtidig en Virkeplads for Helligaanden, saa den sande Gud maa erkendes af de unge som Jordens eneste legitime Enevoldskonge. Til en saadan Ungdom trænger Danmark, nu mere end nogensinde. Og læg saa frimodigt Haanden paa Ploven, i Tillid til, at »med Vorherre, som ler ad Spot, skal Værket lykkes, som her begyndes«.

Efter Sangen „Hvad synger du om, saa højt i det blaa“ talte Sprogforeningens Formand, Bibliotekar Jakob Petersen, Aabenraa, der bl. a. udtalte:

P. Hjort Lorenzens danske Tale i Slesvigs Stændersal vakte hele det danske Folk til Kamp mod det, der stod det danske Folkeliv imod. Har vi nu Kraft til at tale Dansk, som P. Hjort Lorenzen gjorde det? For sikkert er det — det vil blive krævet! Nu skal det vise sig, om det, den danske Højskole gav os, kan staa sin Prøve.

En Tak til Aage Møller for hans Gerning her, og Held og Lykke ønsker vi det nye Forstanderpar til Gerningen i Grænselandet. Det Arbejde, som gøres her som overalt, skal være med til i stærkere Grad at løfte vort Folk, saa det er klart til den store, afgørende Prøve, naar den kommer.

Til Slut talte Forfatteren *Jørgen Bukdahl* om

GRÆNSESKOLEN OG NORDEN.

Tiderne skifter med Tider. Ude i Verden gaar det op og ned. Som et Lagen det gaar under alt, hvad bestaar. Dette er den ydre Baggrund for vor Skoleindvielse i Dag. Den kan i mangt og meget minde om Baggrunden for den anden Grænseskole, Askov. Bag denne laa baade et Nederlag og en Ydmygelse, men ogsaa saadan, at netop dette satte den fri, forvandlede den fra en nordslesvigsk Skole, bestemt af Nationalitetskampen — som Rødding var det — til en dansk Folkehøjskole. Og først saadan blev det i Aand og Sandhed en Grænseskole. Og først nu kunde den for Alvor yde sit Bidrag til Grænseskampen. Det er det, jeg ogsaa vil understrege i Dag. Det er ikke Geografien, der nu som før gør Rønshoved til en Grænseskole, men det er dens folkelige Linie og dens dansk-nordiske Budskab. For saa vidt er enhver dansk Folkehøjskole en Grænseskole. Men naar dette er sagt, saa kommer det særlige, Historiens, Tidens og Stedets Vilkaar til. Historien. Jeg vil her minde om, at den nordiske Højskole har sit Udspring her i Grænselandet. Det var her, Grundtvigs Syner slog ned som et Lyn og tændte, fordi her mødtes Vækstvilkkaar og Ide. Eller rettere: I Nationalitetskampen, dens Vej og Maal var Ildprøven for Højskolens folkelige og nordiske Ideer. Det er her, vi møder Chr. Flor, hvis Navn i Dag skal mindes. Han, der ikke havde en Draabe dansk Blod i sig — han var af norsk Æt paa begge Sider — blev saadan grebet af Nationalitetskampen hernede, at dette overvandt hans Modvilje mod Grundtvig, ja forvandlede denne til en Forstaaelse af, at alene *hans* nationale og nordiske Syner kunde føre frem og være med til at standse Fortyskningen og Slesvig-Holsteinismens dansk-tyske Patriotisme. Forgæves søgte han i denne Kamp Støtte hos

den danske Konge og Regering. Men fandt Dørene lukkede. Saa var det kun at henvende sig til Befolkningen selv. *Dens* Vækkelse var Danskhedens sidste og afgørende Barriere. Hovedmand i denne sammensatte nordslesvigske Nationalitetskamp blev Chr. Flor, og han kronede Værket med Rødding Højskoles Grundlæggelse, Folkets egen Skole, hvis inderste Opgave var at forvandle et patriotisk Nordslesvig til et dansk Sønderjylland. En Gerning, Askov tog op, og som sigtede ikke mod en historisk og dynastisk-statslig Grænse, men en national, d. v. s. en Grænse, der er bestemt af Sprog og Sindelag som en Folkegrænse mellem dansk og tysk.

Dette blev ikklædt Kød og Blod i en Skikkelse som *H. P. Hanssen*, der baade var Barn af den nordslesvigske Nationalitetsvækkelse og den danske Folkehøjskole, hvis nationale Syn han fuldbyrdede i den Grænse, han i en Mandsalder arbejdede for, og som han fastholdt i 1920, da den i det ydre blev virkeliggjort som Statsgrænse. Den hviler i Dag paa den Danskhedens Lov, der i Krig og Fred er Ret og Billighed.

I det historiske og det aktuelle er denne Skole bundet til dette Syn paa det nationale som et folkeligt Fællesskab, bekræftet af Historie og Poesi, og Forudsætning for dette er den frie, vakte Personlighed.

Men Skolen ligger ved Flensborg Fjord. Den vender mod Nord, men den har ogsaa Vinduer og Døre mod Syd. Og den har en særlig Opgave her. Dels at være et indre Forstaaelsens Forhold til vort Naborige voksent og navnlig at være en Grænseskole for Sydslesvigerne, saadan som Askov var det i et Par Menneskealdre for Danskheden i det hele Slesvig.

Her er noget, man ofte har glemt eller overset. Mange mente, at med Grænsen i 1920 var alt klappet og klart. Nu gjaldt det blot om for Alvor at knytte det tilbagevundne Nordslesvig til Danmark.

Ja, dette skulde til, men der var stadig et Danskhedens Problem udenfor vor Grænse, hvoraf vor Danskheds sande indre Styrke afhang.

Og det var Sydslesvig.

Enhver Nation har gerne en Minoritet under et fremmed Herredømme, som i sin nationale Kamp ikke alene bærer Byrder for sig selv, men ogsaa Jærnbjrd for den Nation, de folkeligt tilhører.

Saadan ogsaa med Sydslesvig, hvis Ungdom nu er spredt langs den store Verdenskrigs lange Fronter. Maatte Skolen her i særlig Grad blive Grænseskolen for dem, et dansk Hjem paa denne Side Flensborg Fjord.

Det sydslesvigske, det sønderjydske, en Tone i det heddanske, ja en Grundtone, Grænsens Sang, som ikke Kongeaen, men den blaagraa Flensborgfjord synger. Men gennem alt dette gaar *det nordiske*, der ikke alene giver Perspektiv og Horisont, men ogsaa Dybdę og Indvielse til den Fremtid, der skal komme.

Dybt er Grænselandets Saga indvævet i det nordiske. Og jeg tænker just ikke her paa Grænselandets nordiske Historie, den er omtumlet nok og gribende nok, og her paa Flensborgfjorden, nedenfor Skolens Have, døde jo Dronning Margrethe om Bord paa sit Skib og midt under Striden for Nordens og det vilde jo den Gang sige: *hendes Riges Grænse mod Syd*. Ved det nordiske forstaar jeg ikke faktisk Historie, men et Livssyn, et Kultursyn, en Maade at være og samvirke paa. Det nordiske Fællesskab er Fællesskabet i Synet paa Menneskets Værdighed, Personlighedens Ret og Folkenes Frihed. Det er dette, der har gjort Nationalitetsgennembruddet i Nordslesvig til et nordisk Gennembrud og det store Skamlingsbankemøde 4. Juli 1844 til et nordisk Møde. Det er dette, der stiller Chr. Flor i nordisk Belysning og forklarer hans Inspirations Kilde til det store Arbejde: at frigøre et sønderjydsk Folk af en nordslesvigsk Almue. Det nordiske er vor Maade at tænke europæisk paa, at sprænge den Begrænsning, som baade det nationale og det skandinaviske kan blive. Det nordiske er vor mellemfolkelige og medmenneskelige Vej udfra de Vilkaar, der er vore og som forpligter os; for de Gamle var det en Myternes Regnbue, hvorunder de skuede ud mod Universalitetens Land, det

fællesfolkelige, der bar de mellemfolkelige Konflikter og Spændinger.

Om menneskelige Grundforhold talte de gamle nordiske Myter. Det er vor Vej, Nordvejen, og det er saaledes, vi har talt om Grænsen som Nordens Grænse. Den gaar ikke gennem Jord, men gennem levende Hjerter.

Jeg ønsker det nye Forstanderpar til Lykke med Værket, som her begynder i en Tid, der minder om den Tid, da den anden Grænseskole, hvorfra de kom, blev grundlagt. Jeg kan saaledes hilse fra Reserverne, der blev afgørende for hin Tid. De sydslesvigske, de sønderjydsk-danske, de nordiske Reserver. De holder endnu. Og ogsaa overfor denne Tid. En Mørketid i mangt og meget og ikke mindst, hvor det gælder de ydre Horisonter, en hel Verden er i Støbeskeen, men netop derfor en Tid, der er Lysets Tid, Frihedslyset, Folkelyset, vort Vagthold om det og under vor Skæbnes høje Stjerner — det, hvorom Grundtvig sang i Digtet om Gylden-aaret. Maatte det da brænde her ved Flensborg Fjord saadan, at det kendes, hvad Grundtvig siger i Verset:

Et Lys sig da udbreder,
som trindt i Mark og Skov
om Liv og Sandhed freder,
forklarer Friheds Lov,
som Idræt, Ord og Tanker
kan holdes saa i Skranker,
al Frihed kan bestaa.

Aabningsmødet blev en stor Oplevelse for os. Mange af vore Kolleger og Venner fra Askov og fra en Række andre Højskoler var mødt op. Flere af dem tog Ordet ved Samværret om Aftenen. Her maa jeg nøjes med at nævne Fru Julie Møllers smukke Lykønskningsstale til min Kone. „Det er en stor, rig og lykkelig Gerning at være Højskolemor paa dette Sted,“ udtalte Fru Møller. „Min største Glæde gennem disse Aar har været at modtage vore Venner sydfra, og jeg vil ønske, at det maa være Dem forundt ogsaa snart at modtage dem som kære Gæster her paa Skolen.“ Fru Møller overrakte derefter min Kone en smuk Buket „i de Farver, som vi finder skønnest“.

Nu er Hverdagen kommet igen, og Arbejdet gaar sin Gang. Men Festen lyser endnu i vore Tanker.

Vi er midt i de mørke Decemberdage, mørke i mere end een Forstand. Men i Mørket skinner Stjernerne klarest. Stjernerne — det er Advent og Jul — Haabet og Troen, som ej beskæmmes. Vi ønsker alle de gamle Rønshovedelever en rigtig glædelig Jul. Og saa haaber vi af Hjertet paa et lyksaligt Nytaar for vort Folk, for os alle!

Rønshoved Højskole, den 12. December 1941.

Hans Haarder.

EN MEDDELELSE.

Efteraaret 1941.

Kære Kammerater!

Dette skulde være en Hilsen fra Rønshovedkredsen paa Fyn til alle tidligere Rønshovedelever Landet over, og disse Linier skulde fortælle en lille Smule om Kredsen her.

Vi holder Møde med Aage Møller een Gang om Aaret i September Maaned, og det er en god Dag for alle os gamle Elever, der da mødes her i Odense for at lytte, som vi i sin Tid gjorde det, da vi var Elever paa Skolen dernede ved Flensborg Fjord.

Vi glæder os, naar der kommer mange, og da Møderne ikke er forbeholdt Fynboerne alene, er det allerede flere Gange hændt, at baade Jyder og Sjællændere har været med. Jeg fortæller dette af Hensyn til Elever fra andre Steder i Landet, som ikke kender Kredsen her, og som maaske for kortere eller længere Tid kommer til Fyn; disse vil vi hellere end gerne sende Kort om Mødets Afholdelse. Send blot Adressen til Agnete Dreier, Margrethevej 6, Odense.

Se ogsaa efter i vor Annonce, der for Fremtiden vil kunne læses den sidste Søndag i August i »Fyns Tidende« og »Fyns Venstreblad«.

Der er Taknemmelighed til og Glæde over de Elever, der Aar efter Aar er mødt op; vi haaber, at disse Linier maa finde ud til andre Elever, som vi ikke hidtil har haft Forbindelse med, saa vi derigennem for Fremtiden maa kunne samle flere end før. Tiden er jo til at samles og holde sammen, ogsaa for os, der er fælles i Taknemmelighed til vort gode Forstanderpar for Elevtiden, vi oplevede paa Skolen dernede ved Grænsen.

Med Ønsker om en glædelig Jul og et lykkeligt Nytaar sendes de venligste Hilsener til alle Kammerater og gode Venner fra

Formanden.

ELEVFORENINGEN.

Den aarlige Generalforsamling blev afholdt sædvanlig Tid og Sted.

Formanden aflagde Beretning og Regnskab, som blev enstemmig godkendt.

Af Bestyrelsen afgik efter Tur Formanden og Poul Møller. Begge blev genvalgt. Revisoren, Harald Sleth, blev ogsaa genvalgt.

Der blev derefter forhandlet om Elevforeningens Fremtid nu efter at Aage Møller har solgt Skolen til Forstander Haarder, men der var Enighed om, at Elevforeningen selvfølgelig fortsætter som hidtil.

Det blev derefter vedtaget at samle ind til en Afskeds gave til Aage Møller og Fru Møller. Angaaende denne Indsamling kan jeg meddele jer, at den er gaaet godt, hvilket Bestyrelsen siger jer Tak for. Hvor meget det bliver ialt, er vanskeligt endnu at sige, da der stadig kommer noget ind, men vi har besluttet at overrække Gaven til Jul. Vi har nu ca. 1300 Kr.

Jeg vil gerne benytte Lejligheden til at understrege det, vi besluttede paa Elevmødet, at Elevforeningen fortsætter som hidtil. Der er al mulig Grund til, at vi stadig slutter op om vor Skole, for selv om den maaske ikke kan være det for os, som den var, saa ved jeg dog, at vi alle er kommet til at holde saa meget af dette Sted, saa Fremtiden for denne Skole ligger os stærkt paa Sinde. Endelig er Elevforeningen og Elevskriftet det eneste Bindeled mellem os. Jeg haaber derfor, at vi til næste Aar kan samles i lige saa stort Tal som hidtil til vort Elevmøde.

Vi ønsker alle, at Hr. og Fru Haarder maa faa Lykke til at skabe et Hjem for dansk Ungdom paa det Sted, hvor vi gamle Elever har nogle af vore bedste Minder knyttet til.

Til sidst en praktisk Bemærkning. Naar I giver Meddelelse om Flytning eller lignende, opgiv da ogsaa, hvad Aargang I hører til; ellers er det næsten umuligt at finde i Elevprotokollen.

Godt Nytaar!

G. Sonne *Midtgaard.*

REGNSKAB
for
Rønshoved Højskoles Elevforening
1940—41.

	Indtægt:	Udgift:
Kassebeholdning 1. Juni 1940.....	311,62	
Overskud ved Aarsskrift 29. Januar 1941	1043,19	
Indkomne Bidrag 29. Maj 1941	10,00	
Betalt Aage Møller 10. Juli 1940:		
For 4 Elever Sommer 1940.....		270,00
For 2 Elever Vinter 1940—41		200,00
Kassebeholdning 31. Maj 1941		894,81
Balance...	1364,81	1364,81

Østergaardsmølle, Hoptrup, 10. Juni 1941.

G. Sonne Midtgaard.

Ovenstaaende Regnskab er revideret og fundet i Overensstemmelse med Bilagene.

Dybe pr. Ramme, 1. Juli 1941.

Harald Kl. Sleth.

Regnskabet gennemset og fundet i Orden.

Vilsbæk Østerbjerge pr. Klipleve, 4. Juli 1941.

Lago Møller.

LOVE

for

Rønshoved Højskoles Elevforening.

§ 1.

Elevforeningen er stiftet for at være et Bindeled mellem Skolen og dens tidligere Elever, og den udsender i dette Øjemed et Aarskrift, der udkommer hvert Aar ved Juletid.

§ 2.

Som Medlem kan optages enhver, der har været Elev eller Lærer paa Rønshoved Højskole.

§ 3.

Bestyrelsen bestaar af fem Medlemmer, hvoraf den mindre Halvdel afgaar ved første Generalforsamling, den større ved næste. Den vælger selv sin Formand og Kasserer. Førstnævnte sørger for, at de skiftende Elevhold under Skoletiden bliver gjort bekendt med Foreningen.

§ 4.

Der vælges to Revisorer, der afgaar skiftevis hvert andet Aar.

§ 5.

Medlemsbidraget er Kr. 3,00, som opkræves samtidig med Aarskriftets Udsendelse. Til Medlemmer Syd for Grænsen sendes Aarskriftet foreløbig gratis.

§ 6.

Aarskriftets Redaktion bestaar af Formanden og en, der vælges af Skolen.

§ 7.

Bidrag til Aarskriftet modtages hvert Aar inden Udgangen af Oktober.

§ 8.

Regnskabsaaret gælder fra og til Generalforsamlingen. Foreningens Love og Regnskabet meddeles hvert Aar i Aarskriftet.

FORTEGNELSE OVER ELEVER.

VINTEREN 1940—41

Erik Bengtsson, Kastrupvej 291, Amager.
Rigmor Bjerre, Gade, Sir, Holstebro.
Else Christensen, Søkildevej, Ry.
Harald Eskildsen, Meilby, Stadil, Tim.
Herluf Hansen, Lynettevej 5, Amager.
Verner Hansen, Aalekistevej 105, Vanløse, Kbhvn.
Thorvald Strøjer Hansen, Vedstaarup Teglværk, Assens.
Marianne Hansen, Østergaard, Jejsing.
Frede Hansen, Karpedam 24, Aabenraa.
Godthardt Hansen, Taubersvej 10, Kolding.
Poul Arne Hansen, Blaaløkkegaard, Hesselager.
Jørgen Hybschmann, Nustrup pr. Store Nustrup.
Christiane Jessen, Mejeriet, Rømø.
Arne Jensen, Farimagsvej 36, Næstved.
Inger Østergaard Jensen, Danmarksgade 16, Randers.
Grethe Bork Jepsen, Aagade 5, Lemvig.
Martin Karstensen, Tved, Thisted.
Jens Otto Lange, Hartmannsvej 81, Charlottenlund.
Marie Laursen, Østervande, Vandet, Thy.
Edvard Munk, Assenbølle Teglværk, Bred.
Helge Nielsen, Gislev.
Peder Nørgaard, Bjørumslet, Løgstør.
Niels Aage Petersen, Revninge.
Agnes Sloth, Skovly, Hjerm.

SOMMEREN 1941

Anna Aggerholm, Boddum, Hurup.
Rigmor Davidsen, Næsby, Næsby St.
Agnethe Dybdahl, Raastrup Mark, Sjørring, Thy.
Ruth Hansen, Blaaløkkegaard, Hesselager.
Erna Madsen, Øster Doense, Doense.

- Esther Sass, Bakkely, Stubbekøbing.
Anna Skovgaard Olsen, Skjoldholm, Havrebjerg.
Karen Pilgaard, Kongesbak, Pandrup.
Ingrid Pontoppidan Thyssen, Gl. Haderslev Præstegaard,
Haderslev.
Haakon Rabjerg, Frihavns­gade 96², København Ø.
Ingeborg Ravn, Skalb­jerg St.
Valborg Simonsen, Skanderup Nørgaard, Lunderskov.
Inger Salomonsen, Sdr. Asmindrup, Vip­perød.
Hanne Svenstrup, Barslund, Houen, Tarm.
Grethe Skriver Svendsen, Amagerboulevard 118, København.

ELEVMØDE

Lørdag d. 4. og Søndag d. 5. Juli 1942.

Husk at melde jeres Ankomst
og medbringe Tæpper.

V E L K O M M E N

INDHOLD

	Side
<i>Aage Møller: Myten om Væksten</i>	3
<i>Anders Nørgaard: En Mørkningstanke</i>	9
<i>Julie Møller: Brev</i>	12
<i>Sune Andresen: Tidsaand og Folkeaand</i>	13
<i>Frede Bording: Trange Tider langsomt skrider</i>	16
<i>Peder Gamborg Nielsen: Overbevisning</i>	22
<i>Gunnar Monrad: Menighed og Øvrighed</i>	26
<i>Folke Trier Hansen: En Hilsen til det gamle og det ny Rønshoved</i>	31
<i>Karen Jensen: Afskedshilsen</i>	35
<i>Julie Møller: Nyt fra gamle Elever</i>	38
<i>Aage Møller: Dagbog</i>	41
<i>Hans Haarder: Rønshoved Højskole</i>	57
<i>En Meddelelse</i>	81
<i>G. Sonne Midtgaard: Elevforeningen</i>	82
<i>Regnskab</i>	83
<i>Love for Rønshoved Højskoles Elevforening</i>	84
<i>Elevfortegnelse</i>	85